

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

Raport z przeprowadzonej Oceny jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

Poznań, 2018 r.

Raport z przeprowadzonej Oceny jakości współpracy Samorządu
Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi
i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy
wykonany na zlecenie Województwa Wielkopolskiego
z siedzibą Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu
przez firmę Centrum Badań Stosowanych Ultex Ankieter Sp. z o.o.
ul. Swojska 21a, 60-592 Poznań
cbs@ankieter.com.pl
Autor raportu: dr Piotr Cichocki

Spis treści

Raport z przeprowadzonej oceny jakości współpracy	
Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi	5
Wprowadzenie	7
Ocena jakości współpracy	7
Współpraca przy tworzeniu polityk publicznych	9
Współpraca przy realizacji zadań publicznych	12
Rozwijanie infrastruktury współpracy	13
Wnioski i rekomendacje	15
Załącznik 1. Opracowanie wyników badania ankietowego przeprowadzonego	
wśród organizacji pozarządowych	17
Wprowadzenie	19
Charakterystyka próby badawczej	19
Analiza wyników badania	20
Ogólna ocena jakości współpracy	20
Oceny szczegółowe	21
Ocena podejścia Samorządu Województwa Wielkopolskiego do współpracy	25
Ocena podejścia organizacji pozarządowych do współpracy	27
Uwarunkowania oraz rezultaty współpracy	29
Podsumowanie	30
Załącznik 2. Opracowanie zawierające podstawowe dane o stanie relacji między	
organizacjami pozarządowymi i Samorządem Województwa Wielkopolskiego	33
Wprowadzenie	35
Źródła danych	35
Współpraca Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi	36
Wstępna ocena współpracy	41
Załącznik 3. Scenariusz dyskusji	45
Spis tabel, wykresów i rycin	53

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

**RAPORT Z PRZEPROWADZONEJ OCENY JAKOŚCI
WSPÓŁPRACY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI**

Wprowadzenie

Posiedzenie Zespołu Oceniającego odbyło się 27 kwietnia 2018 roku w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Moderatorem spotkania był dr Andrzej Siatkowski, natomiast funkcję sprawozdawcy pełniła Aleksandra Cichocka. Zaproszono 18 gości, a ostatecznie w spotkaniu wzięło udział 16 członków Zespołu Oceniającego – 8 osób reprezentujących Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz 8 przedstawicieli wielkopolskich organizacji pozarządowych. Lista uczestników spotkania przedstawia się następująco:

Maria Białecka,	Departament Zdrowia,
Mariusz Jarząbek,	Biuro Ochrony Informacji Niejawnych i Zarządzania Kryzysowego,
Michał Jeliński,	Wielkopolskie Stowarzyszenie Sportowe,
Anna Kazorska,	Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego,
Konrad Kołbik,	Wielkopolskie Forum Organizacji Osób z Niepełnosprawnościami,
Emilia Ludwikowska,	Organizacja Środowiskowa Akademickiego Związku Sportowego w Poznaniu,
Paweł Michałowski,	Departament Organizacyjny i Kadr,
Maja Mintura-Woźniak,	Stowarzyszenie Osób i Rodzin na Rzecz Zdrowia Psychicznego „Zrozumieć i Pomóc” w Poznaniu,
Natalia Nowak,	Olimpiady Specjalne Polska, Wielkopolski Oddział Regionalny,
Zbigniew Pralat,	Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej,
Marek Radwański,	Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu,
Marzena Skopińska,	Wielkopolskie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe,
Ada Twarowska,	Departament Polityki Regionalnej,
Mateusz Walczak,	Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości,
Natalia Wasilewska,	Departament Kultury,
Ewa Wesołowska-Nowak,	Departament Edukacji i Nauki,

Posiedzenie prowadzone było zgodnie z załączonym do raportu scenariuszem i trwało ok. 2,5 godziny. Dyskusja podzielona była na trzy główne części. W pierwszej kolejności omówiono kwestie tworzenia polityk publicznych w kontekście współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Podczas drugiej części spotkania rozmawiano o realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w ramach zadań zleconych. Na koniec poruszono temat tworzenia ram współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz sformułowano najważniejsze rekomendacje dotyczące trzech omówionych zakresów.

Ocena jakości współpracy

Członkowie Zespołu Oceniającego poddawali dyskusji kolejne przewidziane scenariuszem wątki tematyczne, a następnie wypełniali listy kontrolne, w ramach których wystawiali oceny współpracy dla poszczególnych płaszczyzn i obszarów. Oceny te stanowiły

zwięźczenie przeprowadzonej dyskusji, natomiast w ramach niniejszego opracowania zostały zaprezentowane w pierwszej kolejności. W następnych sekcjach niniejszego raportu przedstawione zostały główne wątki i postulaty przewijające się przez kolejne etapy przeprowadzonego spotkania. Ocena współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy obejmuje ewaluację na trzech płaszczyznach:

- 1) Współpraca jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia polityk publicznych,
- 2) Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych,
- 3) Infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności mieszkańców.

Scenariusz spotkania Zespołu Oceniającego porządkował dyskusję w odniesieniu do wyżej wymienionych płaszczyzn: uczestnicy debatowali nad określonymi dla każdej płaszczyzny problemami szczegółowymi, a następnie określali, czy w świetle ich wiedzy Samorząd Województwa Wielkopolskiego podejmuje działania wyszczególnione na kartach kontrolnych.

Tabela 1 prezentuje ogólne oceny jakości współpracy dla każdej płaszczyzny, wyniki wskazań na kartach kontrolnych przedstawione zostały w kolejnych sekcjach opracowania. Oceny na kartach współpracy wystawiło 11 uczestników spotkania: 6 przedstawicieli Samorządu Województwa Wielkopolskiego i 5 przedstawicieli organizacji pozarządowych. Pozostałych pięciu członków Zespołu Oceniającego uczestniczyło w dyskusji, lecz nie wypełniło kart kontrolnych ze względu na inne obowiązki, które uniemożliwiły im udział w spotkaniu do jego końca.

Tabela 1. Ocena współpracy

	NGO	SWW	Ogółem
Współpraca przy tworzeniu polityk publicznych	3,50	3,67	3,59
Współpraca przy realizacji zadań publicznych	4,50	4,33	4,41
Rozwijanie infrastruktury współpracy	4,00	4,00	4,00

Interpretując wartości ogólnych ocen jakości współpracy należy zwrócić uwagę na dwie zasadnicze kwestie. Po pierwsze nie występują istotne różnice pomiędzy średnimi ocenami dla poszczególnych płaszczyzn wystawianymi przez przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz osoby reprezentujące Samorząd Województwa Wielkopolskiego. Po drugie natomiast uzyskana hierarchia ocen jest tożsama z tą, jaką uzyskano po opracowaniu wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród organizacji pozarządowych: najwyżej oceniana jest współpraca przy realizacji zadań publicznych, a najniżej współpraca przy tworzeniu polityk publicznych.

Współpraca przy tworzeniu polityk publicznych

Dyskusja o możliwościach podejmowania przez organizacje pozarządowe współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego przy planowaniu przyszłych działań i tworzeniu ram współpracy wykazała istnienie kilku kluczowych form niedopasowania wzajemnych oczekiwań.

Tabela 2. Lista kontrolna: współpraca przy tworzeniu polityk publicznych

Czy w Samorządzie Województwa Wielkopolskiego istnieje następujące rozwiązanie:	Liczba wskazań, że występuje	
	SWW	NGO
1. Samorząd dysponuje danymi nt. bezrobocia, warunków mieszkaniowych, aktywności obywatelskiej na swoim terenie	5	4
2. Istnieje wspólny zespół np. diagnozowania problemów lokalnych	3	4
3. Samorząd dysponuje aktualną bazą teled adresową organizacji działających na swoim terenie	6	2
4. Na stronach internetowych samorządu istnieje miejsce, w którym organizacje mogą zamieszczać informacje	4	3
5. Samorząd i organizacje wspólnie, w ramach regularnych spotkań ustalają najważniejsze kierunki polityki lokalnej, omawiając przy tym również kwestie finansowe	3	1
6. Istnieje jawny, spisany sposób postępowania/procedura tworzenia strategii, programów, planów, pozwalający organizacjom na zgłaszanie własnych projektów uchwał, a tym samym na wpływanie na kształt polityk publicznych	4	3
7. Większość organizacji aktywnie uczestniczy w konsultacjach planów, strategii, programów opisujących miejscowe polityki publiczne	2	0
8. Większość planów, strategii i programów jest konsultowana z organizacjami pozarządowymi	5	4
9. Kształt dokumentów, uchwał opisujących lokalne polityki podlega konsultacjom co najmniej dwójakiego rodzaju (np. konsultacjom pisemnym i wysłuchaniu)	4	3
10. Wyniki tych konsultacji są publikowane wraz z uzasadnieniem przyjętych/odrzuconych propozycji i uwag	3	1
11. Istnieje roczny program współpracy z organizacjami, w którym ujęte są również zasady współpracy przy realizacji lokalnych polityk publicznych	6	4
12. Tworząc polityki publiczne, organizacje współpracują z samorządem w ramach zespołów problemowych, rad, forów, komisji konkursowych, komitetów sterujących itp.	4	5
13. Plany, strategie, programy są opracowywane tak, żeby była możliwa ich ewaluacja według wcześniej przyjętych wskaźników. Organizacje uczestniczą w ewaluacji planów, strategii i programów	3	4
14. Organizacje i samorząd monitorują realizację planów, strategii, programów	3	2
15. Samorząd upowszechnia wyniki ewaluacji realizowanych przez siebie	3	3

Pamiętając o fakcie, że współpraca przy tworzeniu polityk publicznych jest najniżej ocenianą z trzech płaszczyzn poddawanych ewaluacji, można też w oparciu o listę kontrolną wskazać, że kluczowym problemem jest to, że większość organizacji nie uczestniczy aktywnie w konsultacjach planów, strategii i programów, choć konsultacje takie mają miejsce. Przedstawiciele organizacji pozarządowych negatywnie oceniali istniejący system

informowania o konsultacjach dotyczących przyszłych zadań i planowanych form współpracy, przede wszystkim zaś ich zdaniem utrudniony jest dostęp do informacji o planowaniu budżetu na kolejne lata. Co ważne, jak wielokrotnie podkreślano, taka niekorzystna opinia nie dotyczy sposobu informowania o otwartych konkursach ofert na realizację poszczególnych zadań, lecz właśnie współpracy w zakresie planowania przyszłych działań. Przede wszystkim wskazywano na niski poziom wiedzy organizacji pozarządowych o spotkaniach i konsultacjach, który wynika z faktu, iż organizacje nie są wystarczająco efektywnie powiadamiane o spotkaniach, ani nie są na nie osobiście zapraszane, lecz muszą same poszukiwać tego typu informacji na stronach internetowych lub dedykowanych platformach (np. Witkac, Wielkopolskie Wici). Przedstawiciele organizacji podkreślali, iż nie mają oni czasu i zasobów, które pozwalałyby im na takie działania: „oczekujemy takiej skondensowanej informacji, my nie mamy czasu żeby czegoś szukać, nie mamy czasu żeby wejść na stronę Urzędu Marszałkowskiego czy innych urzędów czy instytucji”. Wyrażali przy tym powszechne przekonanie, iż najlepszym kanałem komunikacji w tym zakresie byłoby wykorzystanie poczty elektronicznej. Wskazywano, iż baza mejlingowa dostępna w ramach portalu Wielkopolskie Wici nie jest wykorzystywana przez samorząd do komunikacji z organizacjami, a mogłaby służyć do efektywnej wysyłki kluczowych informacji, np. w postaci newsletterów lub biuletynów. Takie komunikaty powinny zdaniem organizacji zawierać zarówno informacje o bieżących spotkaniach i konsultacjach, jak też informacje cykliczne, np. organizacje oczekują, że przynajmniej 2 razy w roku będą mogły otrzymać informacje o planowanych działaniach lub projektowaniu budżetu na kolejne lata. Jako przykład skuteczności komunikacji mejlowej przywoływano właśnie spotkanie Zespołu Oceniającego: „o spotkaniu dowiedziałam się z mejla [...] pewnie na stronie internetowej bym [się] nie dowiedziała i na pewno nie poszłabym na takie spotkanie”.

W opinii przedstawicieli Samorządu Województwa Wielkopolskiego wystarczającą formą komunikacji z organizacjami pozarządowymi pozostają dotychczas wykorzystywane kanały, a stosowanie dedykowanej komunikacji elektronicznej nie jest możliwe ze względów formalnych wynikających z ochrony danych osobowych, jak również ze względów operacyjnych, np. w związku z niskim stopniem aktualności istniejących baz mejlingowych. Z punktu widzenia urzędników wysyłanie wiadomości e-mejlowych na adresy zawarte w bazie kontaktów jest problematyczne, szczególnie w kontekście wprowadzenia europejskiego Rozporządzenia o Ochronie Danych Osobowych (RODO), ponieważ adresy mejlowe są często adresami prywatnymi. W konsekwencji pomimo opinii organizacji pozarządowych, że systematyczne monitorowanie urzędowych stron internetowych przekracza ich możliwości, przedstawiciele samorządu województwa podkreślali, iż komunikaty przekazywane są na wiele różnych sposobów: wszystkie urzędy mają na swoich stronach internetowych specjalne zakładki poświęcone współpracy z organizacjami pozarządowym, istnieją też nawet osobne portale internetowe, które również spełniają podobną funkcję, np. Departament Organizacyjny i Kadr stworzył dedykowaną stronę dla organizacji pozarządowych Wielkopolskie Wici, a Departament Kultury prowadzi portal Kultura u podstaw.

Informacje są również przekazywane organizacjom poprzez system Witkac, na stronach BIP, oraz na tablicy ogłoszeń mieszczącej się w budynku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Przedstawiciele samorządu podkreślali również, iż informacje o takich działaniach jak konsultacje ukazują się na stronach w podobnym terminie w kolejnych latach, więc organizacje wiedzą kiedy mogą się spodziewać takich publikacji na stronie. Zdaniem przedstawicieli Samorządu Województwa Wielkopolskiego diagnozowanie potrzeb organizacji pozarządowych prowadzone jest przy tym również poprzez weryfikację zadań, które zostały zlecone – z analizy sprawozdań czy wniosków z kontroli. Funkcję konsultacyjną pełnią też komisje konkursowe – uczestnictwo w nich przedstawicieli organizacji pozarządowych pozwala na wymianę opinii i doświadczeń: „komisje są jak najbardziej takim momentem, gdzie konsultacje są najbardziej żywe”. W tym kontekście wskazywano przy tym również, iż systematycznie spada liczba kandydatów z ramienia NGO chętnych do pracy w komisjach konkursowych oceniających oferty.

Przedstawiciele samorządu podkreślali również, iż współpraca dotyczy przede wszystkim konsultowania dokumentów, które odbywa się zgodnie z ustawą *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* według zasad określonych w uchwale Sejmiku Województwa Wielkopolskiego dotyczącej przeprowadzania konsultacji. Odpowiednia informacja zamieszczana jest na stronach internetowych wraz z opublikowanym formularzem, po wypełnieniu którego można przesłać swoje sugestie, natomiast w formie bezpośredniej dokumenty konsultowane są z Wielkopolską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Choć przedstawiciele organizacji pozarządowych wykazywali większe zainteresowanie bezpośrednimi formami konsultacji, to jednak wskazywano na argumenty przemawiające za ich realizacją w formie pośredniej. Przedstawiciele samorządu podkreślali, że jedynie mała liczba organizacji wykazuje chęć do udziału w spotkaniach bezpośrednich, więc odpowiedzią na niewielką frekwencję powinno stanowić rozwijanie kontaktu elektronicznego. Argumentem przemawiającym za takim rodzajem współpracy jest fakt, że dokumenty podlegające konsultacji są obszerne i łatwiej jest zapoznać się z ich treścią samodzielnie niż na bieżąco podczas umówionego spotkania. Jednocześnie przedstawiciele organizacji pozarządowych mogą tym sposobem poświęcić też więcej czasu na sformułowanie swoich przemyśleń oraz przesłać swoje sugestie w dogodnym dla siebie momencie. Przyczyny niskiej frekwencji upatrywano przede wszystkim w takich kwestiach jak trudność ustalenia jednego terminu, który byłby dogodny dla wszystkich zainteresowanych oraz problem wiążący się z dojazdem do Poznania przedstawicieli organizacji mających swoją siedzibę w innych częściach województwa: „to jest całodniowa wyprawa i dla organizacji, które działają społecznie [...] to jest tak naprawdę cały dzień urlopu, który muszą wziąć”. Niemniej jednak, nawet zgadzając się, że aktywne uczestnictwo w bezpośrednich konsultacjach pozostaje utrudnione, przedstawiciele organizacji pozarządowych wyrażali oczekiwanie lepszego sposobu informowania wszystkich zainteresowanych na temat planowanych spotkań tego typu.

Współpraca przy realizacji zadań publicznych

Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe stanowiła obszar bardzo dobrze oceniany w ramach przeprowadzonych ankiet, co znalazło odzwierciedlenie w przebiegu dyskusji oraz wypełnionych listach kontrolnych.

Tabela 3. Lista kontrolna: realizacja zadań publicznych

Czy w Samorządzie Województwa Wielkopolskiego istnieje następujące rozwiązanie:	Liczba wskazań, że występuje	
	SWW	NGO
1. Organizacje pozarządowe wykonują powierzane im zadania publiczne według ustalonych standardów	6	5
2. Podpisywane są wieloletnie umowy na realizację zadań publicznych przez organizacje	5	4
3. Program współpracy określa, które zadania publiczne są zlecane organizacjom w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a które w innych trybach (np. zamówień publicznych)	5	5
4. Istnieją jawne, spisane zasady organizacji konkursów, precyzujące np. zasady wyboru komisji konkursowych, warunki składania wspólnych ofert przez organizacje, czy kryteria wyboru ofert	6	5
5. Samorząd umożliwia organizacjom korzystanie z majątku komunalnego, publicznej infrastruktury, pomocy jednostek organizacyjnych samorządu. Obowiązują w tym zakresie przejrzyste procedury	3	2
6. Samorząd udziela organizacjom wsparcia merytorycznego (udziela informacji, szkoli, doradza) w zakresie realizacji zadań publicznych (np. ich rozliczania).	5	4
7. Organizacje pozarządowe realizując zadania publiczne promują ich rezultaty we współpracy z samorządem (np. strona www, patronaty)	6	5
8. Realizując zadania publiczne, organizacje współpracują z samorządem w ramach zespołów problemowych, rad, forów, komitetów sterujących itp.	4	3
9. W samorządzie istnieje procedura zawierania partnerstw w celu realizacji zadań publicznych i jest zawarta w programie współpracy	1	2
10. Istnieją ogólnodostępne reguły realizacji zadań w trybie inicjatywy lokalnej	3	3

Podobnie jak w pierwszej części spotkania podkreślano, że z punktu widzenia organizacji pozarządowych ocena sposobu organizacji konkursów przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego plasuje się na wysokim poziomie – uczestnicy spotkania podzielali przekonanie, iż poszanowane są zasady jawności i konkurencyjności. Podkreślano przejrzystość działań oraz ich przewidywalność, jak również wyrażano przekonanie, iż kryteria, stosowane w ramach konkursów są jasne, przejrzyste, pozwalają wybrać najlepsze projekty. Mówiąc o ewentualnych problemach w tym zakresie, wskazywano przede wszystkim na niepełne ujednoczenie standardów stosowanych przez różne departamenty. Przedstawiciele organizacji podkreślali, iż bardzo przydatne byłyby ogólne zasady ułatwiające organizacjom przyjęcie odpowiedniego sposobu postępowania. Najważniejszym przykładem pozostaje kwestia ujednoczenia dokumentacji sprawozdawczej – opisu faktur, wymogów odnośnie kierowania dokumentów czy koniecznych załączników. Przedstawiciele samorządu przyznawali, iż

niezbędne jest podjęcie wysiłków na rzecz ujednoczenia wymogów i formatu dokumentów, lecz jednocześnie wskazywali, iż różnice wynikają często z niezależnych uwarunkowań, np. różnych zasad prowadzenia księgowości. Podobnie jak w latach poprzednich pojawił się ze strony organizacji pozarządowych postulat, aby pracownicy poszczególnych jednostek Samorządu Województwa Wielkopolskiego nie ograniczali się do analizy papierowych sprawozdań, ale uczestniczyli w wydarzeniach, których prawidłowość przeprowadzenia kontrolują. Zdaniem przedstawicieli samorządu, takie terenowe podejście do kontroli nie jest możliwe we wszystkich przypadkach ze względu na ograniczenia czasowe i niewystarczające zasoby kadrowe.

Kwestią powiązaną z oczekiwaniem ujednoczenia standardów jest wykorzystanie elektronicznej platformy Witkac, odośnie której przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazywali zarówno na istotne zalety, jak i wady. Z jednej strony przywoływano niezaprzeczalne zalety składania dokumentacji w obiegu elektronicznym, np. przeciwdziałanie występowaniu błędów na etapie formalnym. Niemniej jednak podkreślano, że dla małych organizacji konieczność korzystania z systemu Witkac tworzy barierę informatyczną. W związku z tym uczestnicy spotkania byli w przeważającej mierze zgodni, że powinno się w kilkuletnim okresie przejściowym dopuszczać nadal składanie dokumentacji konkursowej w postaci papierowej, aby małe organizacje, które tworzą dobre projekty, nie były odcinane od możliwości finansowania poprzez wykluczenie cyfrowe.

Rozwijanie infrastruktury współpracy

Analiza wypełnianych indywidualnie list kontrolnych wskazuje na dużą zgodność opinii pomiędzy przedstawicielami SWW a reprezentantami NGO w odniesieniu do płaszczyzny „rozwijanie infrastruktury współpracy”. W trakcie dyskusji pojawiły się wprawdzie pewne rozbieżności w postrzeganiu kilku szczegółowych kwestii, jednakże było ich zdecydowanie mniej niż na pozostałych płaszczyznach.

Uczestnicy spotkania byli zgodni, iż Samorząd Województwa Wielkopolskiego wspiera organizacje pozarządowe w sposób systematyczny poprzez tworzenie stabilnych rozwiązań. Infrastruktura współpracy rozwija się stopniowo, ponieważ obie strony z roku na rok uczą się dobrych praktyk: „pewne mechanizmy muszą też zostać dopracowane w praktyce, co innego jest napisać ustawę, ale czym innym jest praktyka”. Za bardzo użyteczną platformę rozwijania współpracy uznano Wielkopolską Radę Działalności Pożytku Publicznego, choć jednocześnie uczestnicy spotkania wskazywali, że gotowość trzeciego sektora do angażowania się w jej działalność nie jest duża: „wybory były pod koniec ubiegłego roku (...). Marszałek spośród kandydatów, którzy zostali zgłoszeni przez organizacje pozarządowe, wybrał członków Rady (...). Ale (...) tych zgłoszeń było niestety o wiele mniej i wszyscy zgłoszeni kandydaci zostali członkami Rady”.

Tabela 4. Lista kontrolna: rozwijanie infrastruktury współpracy

Czy w Samorządzie Województwa Wielkopolskiego istnieje następujące rozwiązanie:	Liczba wskazań, że występuje	
	SWW	NGO
1. W programie współpracy z organizacjami jest zadanie przewidujące działania na rzecz rozwoju organizacji i inicjatyw obywatelskich poprzez szkolenia, doradztwo i animacje	5	3
2. Istnieje co najmniej jedno z rozwiązań stanowiących instytucjonalne wsparcie organizacji: <ul style="list-style-type: none"> • możliwość udzielania pożyczek/gwarancji organizacjom lub fundusz wkładu własnego, • centrum organizacji pozarządowych 	3	4
3. W samorządzie jest osoba odpowiedzialna za współpracę z organizacjami pozarządowymi, np. pełnomocnik ds. organizacji współpracy z organizacjami	6	3
4. Samorząd wspiera rozwój wolontariatu i inicjatyw obywatelskich podejmowanych przez mieszkańców	5	3
5. Samorząd wspiera i uczestniczy przynajmniej raz w roku w plenarnym spotkaniu miejscowych organizacji	3	4
6. Istnieje lokalna federacja, sieć, związek lokalnych organizacji pozarządowych (lub oddział większej sieciowej organizacji)	3	3
7. Samorząd i organizacje wspólnie promują swoje działania w ramach lokalnych wydarzeń (np. festynów)	6	5
8. Istnieje dokument określający politykę samorządu w zakresie tworzenia i działania partnerstw lokalnych z udziałem organizacji pozarządowych	2	5
9. Między organizacjami a samorządem istnieje formalnie zawiązane partnerstwo	1	3

Oprócz wsparcia finansowego współpraca obejmuje liczne formy pozafinansowe, tj. np. użyczenie lokali dla potrzeb organizacji pozarządowych. Dobrze oceniano także działanie Punktu Konsultacyjnego dla NGO przy UMWW, jak również finansowanie takich regionalnych projektów jak Centrum Integracji Wielkopolskich Inicjatyw Społecznych w Kaliszu. Wyrażano też korzystne opinie o współpracy pomiędzy Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej a Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej. Przedstawiciele samorządu deklarowali ponadto, że planują poszerzenie współpracy z tzw. organizacjami parasolowymi, ale zależy to od przyznanych w budżecie województwa środków. Korzystnie oceniano również działania Samorządu Województwa Wielkopolskiego w zakresie wspierania integracji wielkopolskich organizacji pozarządowych. Wśród przykładów takiego wsparcia mowa była o tym, że doskonale sprawdzają się spotkania takie jak np. gala organizowana przez Departament Sportu dla organizacji pozarządowych działających w dziedzinie sportu na terenie województwa wielkopolskiego. Organizacje pozarządowe otrzymują również wsparcie medialne i wizerunkowe, np. w postaci programów telewizyjnych finansowanych ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Wśród możliwych form wsparcia wskazywano również na zaangażowanie organizacji pozarządowych w programy dni otwartych funduszy europejskich, gdzie organizacje pozarządowe mogłyby promować swój projekt i jego efekty.

Wnioski i rekomendacje

Wyrażona przez członków Zespołu Oceniającego ogólna ocena współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a Samorządem Województwa Wielkopolskiego była pozytywna. Szczególnie korzystnie oceniano współpracę na płaszczyźnie realizacji zadań publicznych, natomiast – podobnie jak miało to miejsce w badaniach ankietowych wielkopolskich organizacji pozarządowych – stosunkowo najniżej oceniano współpracę przy tworzeniu polityk publicznych.

Dyskusja nad poszczególnymi płaszczyznami współpracy wykazała istnienie pewnych deficytów dotychczasowej współpracy międzysektorowej w województwie wielkopolskim. Główne oczekiwania organizacji pozarządowych odnośnie poprawy współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego koncentrowały się na kwestiach komunikacyjnych. Rekomendacje w tym zakresie podsumować można w następujących punktach:

- Stosowanie poczty elektronicznej, np. w oparciu o bazę *Wielkopolskich Wici*, aby rozsyłać informacje o konsultacjach i planowanych działaniach. Taka komunikacja mogłaby przyjąć formę newsletteru prezentującego w skondensowany sposób kluczowe informacje i odnośniki do odpowiednich stron internetowych, który wysyłany byłby do zainteresowanych organizacji po weryfikacji adresów mejlowych. Organizacjom zależy na takiej skondensowanej informacji, nie mają czasu, żeby zaangażować się w samodzielne poszukiwania, żeby wejść na stronę Urzędu Marszałkowskiego lub innych jednostek organizacyjnych Samorządu Województwa Wielkopolskiego.
- Korzystanie z bardziej nowoczesnej formy komunikowania niż rozsyłanie poczty elektronicznej – otwarcie kanału na komunikatorach takich jak np. Messenger lub WhatsApp. Choć rozwiązanie takie niewątpliwie posiada istotne zalety, np. brak problemów z ochroną danych osobowych, większą łatwość zarządzania strumieniem informacji, to jednak nie wydaje się, aby zwiększyło ono skuteczność dotarcia do małych organizacji cierpiących na deficyty kompetencji cyfrowych.
- Publikowanie kalendarza planowanych działań, np. spotkań lub konsultacji. W ramach takiego harmonogramu skondensowane byłyby informacje ze wszystkich odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi departamentów i organów samorządu.

Pojawiały się również sugestie ze strony organizacji pozarządowych dotyczące zmian o charakterze instytucjonalnym, które mogłyby mieć korzystny wpływ na stan współpracy. Uwagi te dotyczyły także kwestii związanych z wymogami formalnymi, które są stawiane organizacjom pozarządowym w zakresie składania ofert oraz rozliczania projektów. Obejmowały one następujące postulaty:

- Wzmocnienie funkcji konsultacyjnej Wielkopolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego.

- Ujednolicenie wymogów formalnych i sprawozdawczych w ramach konkursów w różnych departamentach – ujednolicenie wymogów i formatu dokumentów, a przede wszystkim sposobu opisywania faktur.
- Łagodne przejście do systemu Witkac – utrzymanie w najbliższych latach elektronicznej i papierowej wersji składania wniosków, aby nie odbierać szansy na dofinansowanie mniejszym organizacjom.

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

**OPRACOWANIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO
PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD ORGANIZACJI
POZARZĄDOWYCH**

Wprowadzenie

Badanie ankietowe przeprowadzone na próbie organizacji pozarządowych działających na terenie województwa wielkopolskiego stanowi jeden z elementów składowych *Oceny jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy*. Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród organizacji pozarządowych działających na terenie województwa wielkopolskiego stanowią część pierwszego etapu oceny jakości współpracy. W ramach niniejszego opracowania przedstawione zostały wyniki pomiaru wykonanego w roku 2017, które poddano analizie w kontekście rezultatów dwóch wcześniejszych pomiarów – wykonanych w latach 2015 oraz 2016. Należy mieć jednocześnie na uwadze fakt, iż wartości wskaźników podlegają znaczącym ograniczeniom w zakresie możliwości bezpośrednich porównań wartości ze względu na stosunkowo niską liczebność próby w kolejnych pomiarach (liczba ankiet (n) wypełnionych w kolejnych latach wynosiła: 2015: n=45, 2016: n=48, 2017: n=54).

Charakterystyka próby badawczej

W badaniu wzięły udział organizacje pozarządowe silnie zróżnicowane ze względu na podstawowe charakterystyki organizacyjne, tj. czas trwania działalności (22% rozpoczęła działalność przed 1990 r., 56% w okresie od 1990 do 2010 roku, a 22% po roku 2010), zasięg deklarowanej działalności, czy też wielkość deklarowanego zatrudnienia. Biorąc pod uwagę deklaracje dotyczące obszarów prowadzonej działalności należy również podkreślić znaczącą różnorodność zrealizowanej próby badawczej, co przekłada się na jej reprezentatywność względem populacji. Badania prowadzone były przy użyciu techniki ankiety wypełnianej przez przedstawicieli organizacji w formie elektronicznej. Udział w badaniu był dobrowolny i anonimowy. Ankiety zostały wysłane na adresy e-mail organizacji pozarządowych i innych podmiotów zarejestrowanych w bazie tych organizacji dostępnej na stronie www.wielkopolskiewici.pl, na której rejestracja jest wymagana od wszystkich organizacji otrzymujących dotację od Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Na stronie tej została również zamieszczona informacja oraz zaproszenie do wzięcia udziału w badaniu.

Analiza wyników badania

Prezentacja wyników badania wykonana została zgodnie z porządkiem bloków tematycznych składających się na ankietę wypełnianą przez organizacje pozarządowe. Rozkłady wskazań dla poszczególnych pytań przedstawione są w rozkładzie procentowym, jak również w postaci wartości średniej z rang przypisanych odpowiedziom (na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, 2 – „raczej źle”, 3 – „ani dobrze, ani źle”, 4 – „raczej dobrze”, 5 – „bardzo dobrze”).

Ogólna ocena jakości współpracy

Analiza oparta o Lokalny Indeks Jakości Współpracy¹ opiera się na wyszczególnieniu pięciu wymiarów relacji zachodzących pomiędzy Samorządem Województwa Wielkopolskiego a organizacjami pozarządowymi. W tabeli 1 zaprezentowano rozkład odpowiedzi na pytanie o ogólną ocenę jakości współpracy.

Tabela 1. Ogólna ocena jakości współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego

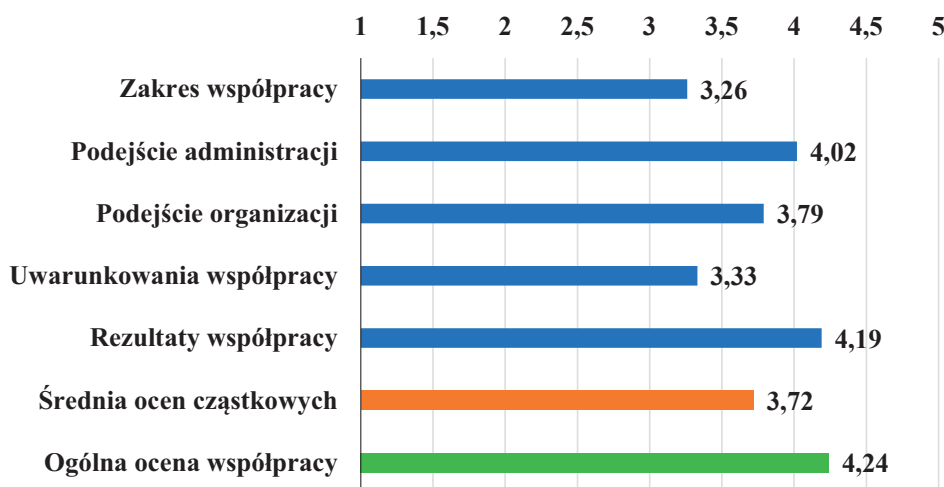
	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Ani dobrze, ani źle	Źle	Bardzo źle
Jakość współpracy	37%	50%	13%	0%	0%

Biorąc pod uwagę rozkład odpowiedzi należy wskazać na bardzo wysoką ocenę średnią: 4,24. Na tak wysoki wynik wpływa przede wszystkim brak jakichkolwiek odpowiedzi „źle” lub „bardzo źle” wśród objętych badaniem podmiotów. Stanowi on odzwierciedlenie korzystnych opinii organizacji współpracujących z Samorządem Województwa Wielkopolskiego.

Lokalny Indeks Jakości Współpracy wskazuje na pięć obszarów analizy. Na wykresie 1 zestawiono wartości średnie pięciu składowych wskaźników indeksu ze średnią ogólną oceną współpracy. Natomiast w kolejnych częściach opracowania zawarto omówienie odpowiedzi składających się na wartości wskaźników. Patrząc na zaprezentowane wskaźniki należy zwrócić uwagę, iż ogólna ocena współpracy pozostaje wyższa niż średnia z ocen cząstkowych dla szczegółowych wymiarów poddawanych ewaluacji w ramach przeprowadzanej ankiety. Poza tym ważne wydaje się również to, że dwa obszary istotnie zaniżające średnią ocen cząstkowych, tj. zakres współpracy oraz uwarunkowania współpracy należą do tych, na które działania Samorządu Województwa Wielkopolskiego posiadają mniejszy wpływ.

¹ Grzegorz Makowski, *Niezbędnik do (samo)oceny współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi*, Warszawa 2012.

Wykres 1. Wartości wskaźników składowych Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

Oceny szczegółowe

Punktem wyjścia oceny jakości współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego w roku 2017 były pytania: o charakter współpracy podejmowanej przez badaną organizację pozarządową – płaszczyzny oraz intensywność współpracy.

Biorąc pod uwagę charakter podejmowanej współpracy narzędzie badawcze przewidywało trzy możliwe płaszczyzny współpracy: przy tworzeniu nowych rozwiązań prawnych, programów lub strategii; przy realizacji zadań publicznych; poprzez korzystanie ze wsparcia pozafinansowego Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Tabela 2. Płaszczyzny współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego

	Odpowiedź: „Tak”
Tworzenie nowych rozwiązań	22%
Realizacja zadań publicznych	82%
Korzystanie ze wsparcia pozafinansowego	44%

Zdecydowanie najczęściej wskazywano na współpracę poprzez realizację zadań publicznych przez organizację pozarządową, natomiast wyraźnie najrzadziej wybierano współpracę przy tworzeniu rozwiązań prawnych, programów lub strategii. Spośród badanych organizacji 11% nie wskazało żadnego z powyższych obszarów współpracy, 44% wskazało jeden obszar, 30% dwa obszary, a 15% wszystkie trzy. Ponieważ odsetek organizacji deklarujących współpracę na wszystkich trzech obszarach wyniósł jedynie 15%, więc

uzyskana przy obliczaniu indeksu ocena dla tego wymiaru była stosunkowo niska (2,00)² (obliczenie wartości wskaźnika prezentuje tabela 4). Ten niski wynik znajduje również odzwierciedlenie w przeciętnie niższych ocenach działania organizacji pozarządowych na tym obszarze współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego. Niemniej jednak wartość tego akurat wskaźnika wydaje się również wykazywać skłonność do obciążeń cyklicznych – związanych z przebiegiem procesów mających charakter wieloletni, takich jak opracowywanie strategii, które są następnie wdrażane na przestrzeni kolejnych lat.

Należy też zwrócić uwagę na fakt, że uzyskane wyniki są w dużej mierze spójne z tymi, jakie przynoszą badania ogólnokrajowe. Według ustaleń Głównego Urzędu Statystycznego, w 2015 roku 82% organizacji non-profit deklaroowało podejmowanie współpracy z instytucjami publicznymi³. Przy czym współpraca ta polega w przeważającej mierze na realizacji zleconych zadań publicznych lub na pozyskiwaniu finansowania publicznego dla realizacji działalności statutowej organizacji pozarządowych. Stanowi to objaw szerszego rozwijającego się od wielu lat problemu uzależnienia sektora pozarządowego od środków publicznych, gdyż polskie organizacje trzeciego sektora w niewielkim stopniu korzystają z ofiarności prywatnej czy korporacyjnej. Jedną z konsekwencji tego uzależnienia od środków rozdzielanych przez instytucje publiczne są asymetryczne relacje, które sytuują organizacje trzeciego sektora w roli służebnej⁴. Dlatego też nie powinna budzić zdziwienia sytuacja, w której ponad 4 na 5 badanych w Wielkopolsce organizacje deklaruje współpracę przy realizacji zadań publicznych, a jedynie 1 na 5 wymienia współpracę przy tworzeniu nowych rozwiązań dla trzeciego sektora.

Analiza obszarów aktywności badanych organizacji pozarządowych wykazała stosunkowo dużą różnorodność pól działania: łącznie wykazano 17 różnych obszarów aktywności. Zgodnie z metodologią Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy, pod uwagę przy obliczaniu wartości wskaźnika składowego bierze się liczbę obszarów, na których działalność prowadzi przynajmniej 5% badanych organizacji pozarządowych. Na podstawie przeprowadzonego w 2017 roku badania ankietowego ustalono, iż 5% badanych organizacji prowadzi działalność w następujących 8 obszarach działalności: kultura (46%), edukacja (39%), kultura fizyczna (28%), pomoc społeczna (26%), zdrowie (19%), turystyka i krajoznawstwo (17%), rozwój wsi (15%), bezpieczeństwo i ratownictwo (7%). Po przeliczeniu na skalę od 1 do 5, zgodnie z metodologią Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy taki poziom zróżnicowania obszarów działalności przekłada się na ocenę 4,34 (przeliczenie prezentuje tabela 4). Należy przy tym zauważyć, iż wyniki uzyskane wśród organizacji pozarządowych współpracujących z Samorządem Województwa Wielkopolskiego odbiegają

² Zgodnie z metodą obliczania Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy odsetek organizacji deklaruujących podejmowanie wszystkich trzech form współpracy odnoszony jest do wartości referencyjnej (75%), a następnie przeliczany na wartość w skali od 1 do 5. Ocenę 5,00 przyznaje się w sytuacji, gdy odsetek podmiotów deklaruujących wszystkie formy współpracy jest wyższy od wartości referencyjnej, a ocenę 1,00 w sytuacji, gdyby odsetek ten wynosił 0%.

³ *Działalność organizacji non-profit w 2015 r.: zarządzanie i współpraca*, GUS, Warszawa 2017, s. 80-81.

⁴ Elżbieta Ingłot-Brzęk, *JST a organizacje pozarządowe – modele współpracy*, *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, nr 52 (4/2017), s. 168.

w pewnym stopniu od ogólnopolskich: choć kultura, edukacja i kultura fizyczna należą do obszarów najczęściej wskazywanych przez polskie NGO w świetle badań GUS, to wyżej od nich w tym ogólnopolskim rankingu znalazły się ratownictwo oraz łowiectwo⁵. Niemniej jednak w oparciu o porównania tych wyników nie można wysuwać zbyt daleko posuniętych wniosków, gdyż badania GUS dotyczyły instytucji publicznych wszystkich szczebli oraz stosowały odmienne narzędzie ankietowe.

Ostatnim badanym wymiarem w ramach obszaru dotyczącego zakresu współpracy było pytanie o ocenę intensywności współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego. Uzyskany rozkład odpowiedzi prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Intensywność współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego

	Bardzo duża	Duża	Średnia	Mała	Bardzo mała/ brak
Intensywność współpracy	11%	46%	24%	13%	6%

Zdecydowana większość przedstawicieli ankietowanych organizacji deklarowała dużą lub bardzo dużą intensywność współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego. Uzyskana wartość średnia wskaźnika 3,44 utrzymała się na podobnym poziomie co w ramach pomiaru z roku 2016 (3,51). Taka wysoka wartość wskaźnika intensywności współpracy stanowi oczywiście w pewnej mierze konsekwencję samego sposobu realizacji badań.

W tabeli 4 przedstawiono zbiorcze zestawienie ocen dla każdego z podobszarów oraz ich przeliczenia do postaci wskaźnika oceny „Zakresu współpracy”.

W ramach uzupełnienia ogólnych pytań dotyczących oceny współpracy ankietowani zawierała pytania otwarte, które pozwalały na wskazanie dwóch głównych zalet, jak również i wad obecnego systemu współpracy. Zestawienie udzielonych odpowiedzi zostało zaprezentowane w tabeli 5. Odpowiedzi zebrane w ramach pytań otwartych zostały skategoryzowane, a w ramach tabeli uwzględniono jedynie kategorie występujące częściej niż jeden raz.

⁵ *Działalność organizacji non-profit w 2015 r.: zarządzanie i współpraca*, GUS, Warszawa 2017, s. 81-82.

Tabela 4. Ocena zakresu współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego

Kategoria oceny	Zasady oceny	Wartość wskaźnika	Maksymalny poziom oceny	Ocena w skali 1–5
Zakres współpracy Samorząd – NGO	Wskaźnik przeliczany jest na skalę pięciopunktową o wartościach skrajnych: 1 pkt jeśli 0% NGO współpracuje we wszystkich 3 obszarach; 5 pkt jeśli >75% ⁶	15%	75%	2,00
Obszary aktywności NGO	Liczba obszarów, w których działa co najmniej 5% NGO przeliczana jest na skalę pięciopunktową o wartościach skrajnych: 1 pkt jeśli 0; 5 pkt jeśli 12 z 16 obszarów ⁷ $1+8*(5/12) = 4,34$	8	12	4,34
Opinia o intensywności współpracy	Średnia ocena w skali 1–5	3,44	5	3,44
Średnia ocena elementów składowych				3,26

Tabela 5. Zalety obecnego systemu współpracy (N>1)

Lp.	Zalety	N
1	Bardzo dobra komunikacja/stały kontakt/bezpośredni kontakt/szybkość przekazania informacji	17
2	Szybka pomoc/gotowość do niesienia pomocy/zaangażowanie pracowników	17
3	Duża wiedza pracowników UMWW/wysokie kompetencje/profesjonalizm/wsparcie merytoryczne	16
4	Możliwość uzyskania wsparcia finansowego/dotacji/bezpłatnych szkoleń	9
5	Wyczerpujące udzielanie informacji/klarowne przekazywanie informacji/jawność informacji	7
6	Możliwość rozszerzenia zakresu działań/prowadzenia działań	5
7	Dobre relacje/dobra współpraca	4
8	Nie wiem	3
9	Rzetelność w ocenianiu/ rzetelność w sprawdzaniu dokumentacji	3
10	Przejrzystość działań	2
11	Terminowość	2

⁶ Przeliczenie wartości procentowej na skalę pięciopunktową wymaga proporcjonalnego przeniesienia wskaźnika o zakresie zmienności od 0 (wartość minimalna) do 75 (wartość maksymalna) na wskaźnik o zakresie od 1,00 (wartość minimalna) do 5,00 (wartość maksymalna); wzór przekształcenia to: Ocena = 1 + Wartość wskaźnika * (Maksymalna wartość punktowa / Maksymalny Poziom Oceny); po podstawieniu wartości z tabeli 4 obliczenie przyjmuje następującą postać: $1+15*(5/75) = 2,00$.

⁷ Przeliczenie liczby wskazań na skalę pięciopunktową wymaga proporcjonalnego przeniesienia wskaźnika o zakresie zmienności od 0 (wartość minimalna) do 12 (wartość maksymalna) na wskaźnik o zakresie od 1,00 (wartość minimalna) do 5,00 (wartość maksymalna); wzór przekształcenia to: Ocena = 1 + Wartość wskaźnika * (Maksymalna wartość punktowa / Maksymalny Poziom Oceny); po podstawieniu wartości z tabeli 4 obliczenie przyjmuje następującą postać: $1+8*(5/12) = 4,34$.

W tabeli 6 zaprezentowano natomiast wady obecnego systemu współpracy wymieniane w ramach pytania otwartego. Należy przy tym zauważyć, iż miało to miejsce zdecydowanie rzadziej niż w przypadku zalet (prawie co czwarta ankieta nie wymienia żadnych wad). Podobnie jak w przypadku tabeli 5, prezentowane wypowiedzi skategoryzowano oraz zaprezentowano jedynie odpowiedzi wymieniane częściej niż jeden raz.

Tabela 6. Wady obecnego systemu współpracy (N>1)

Lp.	Wady	N
1	Nadmierna biurokracja/czasochłonność procedur	13
2	Brak profesjonalizmu/niedoinformowanie/stosowanie nieprawidłowych procedur	5
3	Finansowanie zbyt niskie/brak wsparcia finansowego	4
4	Zbyt krótkie terminy realizacji zadań	2
5	Problem z kontaktem telefonicznym	2
6	Odległość siedziby Stowarzyszenia od Samorządu Województwa Wielkopolskiego	2

Uzyskane rozkłady odpowiedzi stanowią odzwierciedlenie stwierdzonego wcześniej faktu przeciętnie wysokiej oceny jakości współpracy wśród organizacji pozarządowych współpracujących z Samorządem Województwa Wielkopolskiego. Wskazania wad dotychczasowego systemu współpracy były nie tylko przeciętnie radsze, ale również bardziej ogólnikowe.

Ocena podejścia Samorządu Województwa Wielkopolskiego do współpracy

Postawy Samorządu Województwa Wielkopolskiego wobec współpracy z organizacjami pozarządowymi były przedmiotem zainteresowania w trzech wymiarach. Po pierwsze, oceniano aktywność Samorządu Województwa Wielkopolskiego w sferze aktywizacji społecznej mieszkańców województwa wielkopolskiego. Po drugie, poszukiwano odpowiedzi na pytania dotyczące podejścia samorządu do współpracy z organizacjami pozarządowymi, tj. woli współdziałania przy realizacji zadań publicznych, poszanowania zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności, oraz stosowania jawnych i przejrzystych procedur decyzyjnych. Po trzecie natomiast, ocenie poddawano szczegółowe działania Samorządu Województwa Wielkopolskiego na rzecz trzeciego sektora.

Rozkłady odpowiedzi na poszczególne pytania prezentuje tabela 7. We wszystkich prezentowanych w niej szczegółowych wymiarach uzyskane rozkłady odpowiedzi wykazują wyraźną przewagę ocen pozytywnych nad negatywnymi. Można jedynie zwrócić uwagę, że w przypadku podobszaru oceny działań Samorządu Województwa Wielkopolskiego na rzecz organizacji pozarządowych występuje przeciętnie mniejsza przewaga ocen pozytywnych, wynikająca z ponadprzeciętnie dużego udziału głosów niezdecydowanych w porównaniu z innymi obszarami. Poza tym ciekawe wydaje się również to, że mniej więcej co piąta

badana organizacja deklaruje aktywność na polu współpracy przy tworzeniu prawa, programów lub strategii, a przy tym aż 60% organizacji dobrze ocenia sposób w jaki Samorząd Województwa Wielkopolskiego uwzględnia opinie trzeciego sektora w tych kwestiach. Stanowi to przejaw występowania permissywnego konsensusu – skłonności do zadowolenia przy jednoczesnym braku aktywnego zaangażowania.

Tabela 7. Ocena postawy Samorządu Województwa Wielkopolskiego jako partnera współpracy z organizacjami pozarządowymi

Obszary		Bardzo dobrze	Dobrze	Ani dobrze, ani źle	Źle	Bardzo źle	
Aktywność władz Samorządu	W sferze aktywizacji społecznej mieszkańców województwa	24%	61%	15%	0%	0%	
	Wola współdziałania przy realizacji zadań publicznych	34%	55%	11%	0%	0%	
Postawa Samorządu wobec NGO	Poszanowanie zasad	Pomocniczości	39%	50%	11%	0%	0%
		Suwerenności stron	26%	59%	9%	4%	2%
		Partnerstwa	30%	45%	23%	2%	0%
		Efektywności	30%	55%	13%	2%	0%
		Uczciwej konkurencji i jawności	34%	49%	9%	8%	0%
	Stosowanie jawnych i przejrzystych procedur decyzyjnych	36%	42%	20%	2%	0%	
Działania Samorządu na rzecz NGO	Diagnostuje problemy i potrzeby mieszkańców województwa	24%	54%	18%	4%	0%	
	Informuje organizacje pozarządowe o swoich planach i działaniach	34%	45%	13%	6%	2%	
	Uwzględnia opinie organizacji pozarządowych przy tworzeniu prawa, programów i strategii	11%	49%	36%	4%	0%	
	Finansuje projekty realizowane przez organizacje pozarządowe	30%	57%	11%	2%	0%	
	Pomaga organizacjom pozarządowym w pozyskaniu innych źródeł finansowania	8%	45%	40%	7%	0%	
	Wspiera (pozafinansowo) funkcjonowanie/działalność organizacji pozarządowych	13%	53%	28%	4%	2%	

Zgodnie z metodologią obliczania Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy dla każdego z podobszarów obliczono średnią z rang dla skali pięciopunktowej. Odpowiednie wartości prezentuje tabela 8. Pozwalają one na stwierdzenie, iż wartość wskaźnika dla obszaru „Podejście administracji” wyniosła 4,02 w roku 2017, co oznacza, iż nie nastąpiła istotna statystycznie zmiana w porównaniu z wartością wskaźnika zarejestrowaną w poprzednim roku (3,97).

Tabela 8. Samorząd Województwa Wielkopolskiego jako partner współpracy: oceny średnie dla podobszarów

Średnia ocena w skali od 1 do 5	
Aktywność władz Samorządu	4,09
Postawa Samorządu wobec NGO	4,13
Działania Samorządu na rzecz NGO	3,85

Biorąc pod uwagę rozkład średnich ocen dla podobszarów wyraźnie zaznacza się prawidłowość, że nie ma w opinii ankietowanych organizacji żadnych istotnych problemów w zakresie poziomu aktywności czy postawy Samorządu Województwa Wielkopolskiego w odniesieniu do współpracy. Natomiast niezaspokojone potrzeby mogą występować w obszarze działań podejmowanych na rzecz organizacji pozarządowych, w szczególności np. w odniesieniu do możliwości pomocy NGO w pozyskiwaniu innych źródeł informacji.

Ocena podejścia organizacji pozarządowych do współpracy

Postawy sektora pozarządowego wobec współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego badane były w odniesieniu do trzech wymiarów oceny. Po pierwsze, pytano o ogólną ocenę poziomu aktywności społecznej mieszkańców województwa wielkopolskiego. Po drugie, zadano pytania dotyczące podejścia organizacji pozarządowych do współpracy z Samorządem, tj. woli współdziałania, stosowania zasad partnerstwa oraz jawności i przejrzystości w działaniu. Po trzecie, przedmiotem oceny uczyniono również sposób działania organizacji pozarządowych na terenie województwa wielkopolskiego, tj. sposoby diagnozowania problemów i potrzeb adresatów swoich działań, informowanie lokalnych partnerów o swoich planach i działaniach, poziom zaangażowania w tworzenie nowego prawa, programów i strategii, pozyskiwania środków finansowych na realizację działalności statutowej, korzystania z mechanizmów wsparcia pozafinansowego oraz działania na rzecz integracji środowiska pozarządowego. Rozkłady odpowiedzi na pytania dotyczące szczegółowych podobszarów oceny prezentuje tabela 9.

Tabela 9. Ocena podejścia organizacji pozarządowych do współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego

		Bardzo dobrze	Dobrze	Ani dobrze, ani źle	Źle	Bardzo źle
Aktywność społeczna mieszkańców	Poziom aktywności społecznej mieszkańców województwa	17%	56%	27%	0%	0%
	Wola współdziałania przy rozwiązaniu regionalnych i ponad lokalnych problemów	7%	61%	30%	2%	0%
Podejście NGO do współpracy z Samorządem	Stosowanie zasad partnerstwa w relacjach z Samorządem Województwa Wielkopolskiego i innymi podmiotami	15%	61%	20%	4%	0%
	Jawność i przejrzystość w działaniu	17%	57%	26%	0%	0%
	Diagnozowanie problemów i potrzeb swoich adresatów	13%	67%	17%	3%	0%
Sposób działania NGO	Informowanie lokalnych partnerów o swoich planach i działaniach	13%	54%	28%	5%	0%
	Angażowanie się w tworzenie nowego prawa, programów i strategii	4%	42%	39%	13%	2%
	Pozyskiwanie środków finansowych na realizację działalności statusowej	11%	61%	22%	4%	2%
	Korzystanie z mechanizmów pozafinansowego wspierania NGO	6%	41%	49%	2%	2%
	Działanie na rzecz integracji środowiska pozarządowego	13%	48%	31%	8%	0%

Badani przedstawiciele organizacji pozarządowych przeciętnie gorzej oceniali podejście do współpracy ze strony NGO niż miało to miejsce w przypadku oceny postawy samorządu województwa. Choć oceny podejścia organizacji pozarządowych były nadal w przeważającej mierze pozytywne, to szczególnie w przypadku opinii dotyczących gotowości do „angażowania się w tworzenie nowego prawa, programów i strategii” oraz „korzystania z mechanizmów pozafinansowego wsparcia NGO” należy zwrócić uwagę, iż odsetki wskazań na oceny pozytywne nie przekraczały 50%. W tych rozkładach odpowiedzi zaznacza się wspomniana wcześniej prawidłowość, która wynika z dobrze rozpoznanego wieloletniego ogólnopolskiego trendu w zakresie współpracy międzysektorowej organizacji pozarządowych: „Władze samorządowe współpracują z lokalnymi

organizacjami pozarządowymi, przede wszystkim zlecając im zadania publiczne”⁸. Należy przy tym również zauważyć, że bardzo wysoko oceniono poziom aktywności społecznej mieszkańców województwa wielkopolskiego: żadna z badanych organizacji nie oceniła tego aspektu źle. Taka ocena wydaje się zbyt korzystna w kontekście tego, co wiadomo o przeciętnie niskim poziomie aktywności społecznej Polaków w porównaniu z innymi społeczeństwami europejskimi⁹. Choć skłonność do uznawania solidarności międzyludzkiej za wartość ważniejszą niż walka o własne interesy przejawia się od lat w badaniach polskiej opinii publicznej¹⁰, to nadal nie idzie to w parze z wysokim poziomem aktywności sterowanej przez takie uznawane wartości. Nawet jeśli dane statystyczne wskazują na ponadprzeciętnie wysoki poziom aktywności sektora pozarządowego w województwie wielkopolskim na tle wyników krajowych¹¹, to nadal trudno uznawać ten poziom za powód do zadowolenia.

Dla każdego z podobszarów obliczono wartość średnią wskaźnika dla skali pięciopunktowej. Wyniki prezentuje tabela 10.

Tabela 10. NGO jako partnerzy współpracy: oceny średnie dla podobszarów

	Średnia ocena w skali od 1 do 5
Aktywność społeczna mieszkańców	3,90
Podejście NGO do współpracy z Samorządem	3,84
Sposób działania NGO	3,64

Wartość wskaźnika dla obszaru „Podejście organizacji” wyniosła 3,79 w roku 2017, co należy uznać za utrzymanie poziomu oceny uzyskanej w roku poprzednim (3,72), w związku z brakiem istotnej statystycznie różnicy pomiędzy uzyskanymi wartościami wskaźników.

Uwarunkowania oraz rezultaty współpracy

Uwarunkowania zewnętrzne współpracy pomiędzy Samorządem Województwa Wielkopolskiego a organizacjami pozarządowymi zostały zbadane w oparciu o zawarte w ankiecie pytanie, które dotyczyło oceny tego w jakim stopniu rozwiązania prawne oraz programy i działania władz krajowych wpływają korzystnie na współpracę na poziomie wojewódzkim. Wartość wskaźnika dla obszaru „Uwarunkowania współpracy” wyniosła 3,33 w roku 2017, co stanowi wartość niższą od poziomu oceny uzyskanej w roku 2016 (3,56). Należy przy tym podkreślić, że choć obszar objęty oceną tego wskaźnika jest niewątpliwie istotny dla oceny jakości współpracy, to dotyczy on w gruncie rzeczy jej lokalnego wymiaru,

⁸ Anna Olech, *Między zainteresowaniem a zaangażowaniem – aktywność obywatelska i organizacje pozarządowe w Polsce*, Instytut Spraw Publicznych, Analizy i Opinie, nr 7/2014.

⁹ K. Łabędź, *Determinanty aktywności publicznej w Polsce współczesnej*, [w:] *Bariery aktywności publicznej*, red. K. Łabędź, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008.

¹⁰ *Potencjał społecznikowski i zaangażowanie w pracę społeczną*, CBOS, Komunikat 15/2016.

¹¹ *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r.*, GUS, Warszawa 2017.

ponieważ odnosi się do kwestii leżących poza zakresem efektywnego wpływu Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Tabela 11. Wpływ rozwiązań krajowych na warunki współpracy wojewódzkiej

	Tak	Raczej tak	Ani tak, ani nie	Raczej nie	Nie
Uwarunkowania współpracy	15%	37%	22%	19%	7%

W odniesieniu do rezultatów współpracy między organizacjami pozarządowymi a Samorządem Województwa Wielkopolskiego przedmiotem pomiaru uczyniono ocenę dwóch zagadnień: wpływu współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi na jakość i dostępność usług dla mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz wpływu współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego na rozwój organizacji pozarządowej.

Tabela 12. Rezultaty współpracy między NGO i Samorządem Województwa

	Bardzo dobrze	Dobrze	Ani dobrze, ani źle	Źle	Bardzo źle
Wpływ współpracy na jakość i dostępność usług na rzecz mieszkańców	15%	67%	16%	2%	0%
Wpływ współpracy na rozwój organizacji pozarządowej	56%	33%	9%	2%	0%

Wartość wskaźnika dla obszaru „Rezultaty współpracy” wyniosła 4,19 w roku 2017, co oznacza, iż uzyskana wartość nie różni się istotnie od tej, którą zanotowano w roku 2016 (4,17). Uzyskane wyniki wykazują zatem wysoki poziom zadowolenia organizacji pozarządowych z efektów podstawowej formy współpracy z instytucjami samorządowymi, jaką jest realizacja zleconych zadań publicznych. Wyraźnie zaznacza się również przekonanie o pozytywnym wpływie dotychczasowej współpracy na rozwój własnej organizacji, a na uwadze należy w tym kontekście mieć fakt, iż w próbie badawczej znalazły się w przeważającej mierze organizacje pozarządowe wykazujące ponadprzeciętnie wysoką intensywność współpracy.

Podsumowanie

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy wykorzystuje wyniki badania ankietowego prowadzonego wśród organizacji pozarządowych działających na terenie województwa wielkopolskiego. Podobnie

jak w roku ubiegłym ocenę jakości współpracy pomiędzy Samorządem Województwa Wielkopolskiego a organizacjami pozarządowymi należy uznać za pozytywną – w skali od 1 do 5 średnia oceny ogólnej wynosi 4,24, a średnia ocen cząstkowych dla poszczególnych obszarów współpracy 3,72. Do najwyżej ocenianych aspektów szczegółowych należały „rezultaty współpracy” (4,19) oraz „podejście administracji” (4,02). W roku 2017 utrzymała się zatem wcześniejsza prawidłowość, iż ogólna ocena współpracy wystawiona przez organizacje pozarządowe, tj. udzielana w odpowiedzi na pojedyncze pytanie kwestionariusza, pozostaje znacznie bardziej pozytywna niż średnia cząstkowych ocen poszczególnych obszarów współpracy. Rozdźwięk ten można interpretować jako przejaw ogólnie wysokiej opinii o współpracy, przy jednoczesnym występowaniu określonych szczegółowych deficytów. Takie niedomagania w niektórych podobszarach współpracy stają się składową oceny dopiero przy wskazaniu w konkretnym miejscu ankiety. Dotyczy to przede wszystkim ograniczonego zaangażowania znacznej części organizacji pozarządowych we współpracę inną niż udział w realizacji zadań publicznych, co może nie być przez nie po prostu postrzegane jako problem przy formułowaniu spontanicznej oceny ogólnej.

Oceny cząstkowe poszczególnych obszarów współpracy są przy tym znacznie zróżnicowane – choć we wszystkich wymiarach zaznacza się przewaga ocen pozytywnych, to wyraźnie wyżej oceniane są dwa wymiary, na które bezpośredni wpływ ma działalność Samorządu Województwa Wielkopolskiego, tj. „rezultaty współpracy” (4,19) oraz „podejście administracji” (4,02). Do najniżej ocenianych należą natomiast stanowiące konsekwencję polityk krajowych „uwarunkowania współpracy” (3,33), a niska ocena „zakresu współpracy” (3,26) wynika w przeważającej mierze z niskiego poziomu zaangażowania badanych organizacji w jeden z obszarów współpracy, tj. tworzenie nowych rozwiązań prawnych, programów lub strategii. Niższą od pozostałych wartość tego wskaźnika uznać należy za przejaw nastawienia organizacji pozarządowych na działanie w określonych zewnętrznie ramach, niż na aktywne kształtowanie ram współpracy. Stanowi to odzwierciedlenie wieloletniej i ogólnokrajowej prawidłowości, która polega na koncentracji znacznej części organizacji pozarządowych na realizacji zleczanych zadań publicznych¹². Co ciekawe, ocena podejścia samych organizacji pozarządowych do współpracy jest niższa niż ocena podejścia samorządu i pozostaje zbliżona do średniej ocen cząstkowych.

Zdecydowanie najczęstszą płaszczyzną współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego jest realizacja przez organizacje pozarządowe zadań publicznych. Większość badanych podmiotów deklaruje również dużą lub bardzo dużą intensywność współpracy. Do najważniejszych zalet dotychczasowej współpracy zaliczane są dobre procedury komunikacyjne, łatwość nawiązania kontaktu z administracją oraz gotowość, zaangażowanie oraz wysokie kompetencje merytoryczne pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Niektóre badane podmioty podnosiły zarzut nadmiernej biurokratyzacji oraz czasochłonności procedur, lecz była to w zasadzie jedyna

¹² Magdalena Dudkiewicz, Grzegorz Makowski, *Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją pozarządową*, ISP, Warszawa 2011, s. 11-12.

częściej wymieniana w ankietach wada obecnego systemu współpracy. Można przy tym dodać, że są to typowe odpowiedzi na pytania stawiane w ankietach dotyczących kontaktów z instytucjami publicznymi. Trudno więc uznać te odpowiedzi za konkretną krytykę lub niezadowolenie ze specyficznych doświadczeń współpracy z samorządem.

Choć wyłaniający się z przeprowadzonego badania ankietowego obraz współpracy jest jednoznacznie korzystny, to należy mieć na uwadze fakt, że badanie zostało zrealizowane głównie wśród organizacji już współpracujących z Samorządem Województwa Wielkopolskiego. Taka struktura próby badawczej wynika z przyjętego sposobu rekrutacji uczestników do udziału w badaniu. Ma to swoje uzasadnienie merytoryczne, znaczna część pytań ankiety byłaby nieadekwatna dla organizacji, które nie posiadają doświadczeń w zakresie współpracy. Niemniej jednak oznacza to również, że w zasadzie omawiane wyniki nie pozwalają zatem wiele powiedzieć o ewentualnych barierach ograniczających możliwą aktywność organizacji pozarządowych innych niż te dotychczas współpracujące. Z drugiej strony stanowią one potwierdzenie wysokiej oceny jakości współpracy przez podmioty trzeciego sektora, które wykazują większą od przeciętnej intensywność współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych, którzy w toku badania zostali poproszeni o rekomendacje w zakresie poprawy jakości i użyteczności współpracy władz Samorządu Województwa Wielkopolskiego z trzecim sektorem, sugerowali możliwość wprowadzenia wielu różnych szczegółowych usprawnień. Stosunkowo często poruszano kwestie związane z koniecznością utworzenia platformy umożliwiającej nawiązywanie kontaktów pomiędzy organizacjami pozarządowymi, szczególnie tymi o podobnym profilu działalności. Pisano również o potrzebie rozbudowania i wzmocnienia współpracy samorządu z przedstawicielami trzeciego sektora, w tym np. o organizowaniu większej liczby spotkań w mniejszych miejscowościach oraz wskazywano na konieczność zwoływania spotkań „roboczych”, które umożliwiłyby zdefiniowanie najważniejszych problemów oraz pozwoliłyby na wypracowanie wspólnych metod ich rozwiązywania. Zwracano również uwagę na potrzebę wzmocnienia przez władze Samorządu Województwa Wielkopolskiego wsparcia dla działań pozafinansowych podejmowanych przez organizacje pozarządowe. Poza tym, wspomniano o potrzebie organizowania szkoleń, ankietowani chcieliby, żeby było ich więcej oraz żeby dotyczyły wprowadzanych zmian lub koncentrowały się na konkretnych działaniach, np. pisaniu ofert, rozliczaniu projektów. Uczestnicy badania przyznawali też, że bardzo chętnie otrzymywaliby więcej informacji dotyczących bieżących działań samorządu, czy możliwości pozyskania środków finansowych, rekomendowano również, żeby zrealizowane już projekty były szerzej opisywane, np. na stronach internetowych, czy w mediach społecznościowych. Ponadto, ankietowani często zwracali uwagę na konieczność uproszczenia oraz usprawnienia procedur konkursowych oraz rozliczeniowych. Zdaniem uczestników badania na poprawę sytuacji w tym zakresie wpłynęłoby tworzenie nowych rozwiązań prawnych, udoskonalenie komunikacji oraz ujednoczenie dokumentacji konkursowych w poszczególnych departamentach.

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

**OPRACOWANIE ZAWIERAJĄCE PODSTAWOWE DANE O STANIE
RELACJI MIĘDZY ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI
I SAMORZĄDEM WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO**

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie obejmuje podstawowe dane o stanie relacji między organizacjami pozarządowymi i Samorządem Województwa Wielkopolskiego, które zostały uzyskane w oparciu o analizę danych dostępnych w ramach statystyki publicznej, zgodnie ze wskazówkami zawartymi w *Niezbędniku do (samo)oceny współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi*¹, oraz dane przekazane przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Przedstawione analizy stanowią część składową oceny współpracy międzysektorowej w oparciu o metodologię Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy. Ich celem jest porównawcza analiza sytuacji w województwie wielkopolskim na tle innych województw, jak również porównanie sytuacji w roku 2017 z wynikami odpowiednich badań przeprowadzonych w latach wcześniejszych.

Źródła danych

Przedstawione opracowanie zostało przygotowane na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego oraz danych udostępnionych w źródłach rekomendowanych przez autora *Niezbędnika do (samo)oceny współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi*, który został opracowany w roku 2012. Od tego czasu opisane w nim źródła danych częściowo zmieniły swój zakres i charakter, co zostało również zauważone oraz opisane w raporcie z 2016 roku. Badanie pn. „Indeks Jakości Współpracy” zostało przeprowadzone tylko w roku 2011 i nie doczekało się kontynuacji. System Analiz Samorządowych nie zawiera aktualnych danych w zakresie działalności organizacji pozarządowych. Serwis internetowy mojapolis.pl został zawieszony i przekierowuje internautów na stronę ngo.pl. Wyniki analiz prowadzonych przez zespół badawczy Stowarzyszenia Klon/Jawor nt. kondycji organizacji pozarządowych w Polsce są dostępne również w ramach serwisu ngo.pl. Dane z ostatniego Monitoringu Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie pochodzą z lat 2014–2015, a sprawozdanie z roku 2016 nie zostało jeszcze opublikowane – powyższe zestawienia są obecnie publikowane na stronach Departamentu Ekonomii Społecznej i Solidarnej (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej). Ostatnim formalnym dokumentem pozostaje więc w tym momencie „Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2014 i 2015”, które zostało przyjęte przez Radę Ministrów w grudniu 2016 r. Dane odnoszące się do 2016 i 2017 roku zostaną najprawdopodobniej opublikowane w drugiej połowie 2018 r.

¹ Grzegorz Makowski, *Niezbędnik do (samo)oceny współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi*, Warszawa 2012.

Sprawozdawczość GUS realizowana jest poprzez badania ankietowe serii SOF, przede wszystkim badania SOF-1, które są przeprowadzane co dwa lata wśród organizacji pozarządowych (dane zbierane są w lata nieparzyste za rok poprzedni). Dane GUS w tym zakresie są dostępne za rok 2016 w postaci wersji wstępnych, tzn. poprzez publikacje sygnałne, nie zostały natomiast jeszcze uwzględnione w Banku Danych Lokalnych GUS. Fakt, że są to dane publikowane w tzw. wersji wstępnej, przełoży się zapewne na przyszłe korekty wartości niektórych wskaźników, ale przede wszystkim oznacza to, iż dostępne obecnie dane odpowiadają jedynie części poddawanych pomiarowi zmiennych.

Współpraca Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi

Oszacowanie dokładnej liczby aktywnych organizacji pozarządowych pozostaje utrudnione ze względu na opóźnienia w realizacji obowiązków sprawozdawczych, jak również w związku tym, że nie wszystkie podmioty wyrejestrowują działalności z REGON po jej zakończeniu (rejestracja w REGON jest konieczna przy rozpoczęciu działalności, natomiast żadne poważne sankcje nie grożą podmiotom, które nie dopełnią obowiązku wyrejestrowania z REGON po zakończeniu funkcjonowania)². Co za tym idzie, należy przyjąć, iż faktyczna liczba działających podmiotów sektora pozarządowego jest niższa od liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON, których w skali całego kraju na początku 2018 roku było 134 tysiące (22 tys. fundacji oraz 112 tys. stowarzyszeń)³. W świetle ustaleń badawczych Stowarzyszenia Klon/Jawor oraz praktyki Głównego Urzędu Statystycznego przyjmuje się, że około 70% zarejestrowanych organizacji pozarządowych wykazuje rzeczywistą aktywność – co za tym idzie liczba aktywnych NGO wynosi w skali kraju około 90 tys. (dane szacunkowe). Należy przy tym zauważyć, że oprócz organizacji pozarządowych działających w formie fundacji lub stowarzyszenia, w Polsce działalność prowadzi ok. 50 tys. organizacji pozarządowych o innej formule prawnej, jak np. koła łowieckie, związki zawodowe, spółdzielnie socjalne, organizacje pracodawców, koła gospodyń wiejskich, kółka rolnicze, cechy rzemieślnicze, instytucje kościelne, partie polityczne.

Najnowsze dostępne dane GUS (opublikowane w grudniu 2017 r.) dotyczą stanu w roku 2016 i wykazują aktywność 91,8 tys. organizacji rejestrowych (w tym 73,4 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji, 13,6 tys. fundacji, 1,9 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych, 2,9 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego) oraz 66,7 tys. organizacji nierejestrowych (w tym 59,3 tys. przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego, 7,4 tys. stowarzyszeń zwykłych). Dane te pochodzą z prowadzonego przez GUS raz na dwa lata badania „Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz

² Dorota Celińska-Janowicz, *Rejestry podmiotów jako źródła danych w analizach lokalizacji działalności gospodarczej w mikroskali*, Wiadomości Statystyczne nr 1/2016, s. 30-34.

³ *Sektor pozarządowy w 2018. Ile jest w Polsce organizacji?*, fakty.ngo.pl, dostęp: 06/04/2018.

społeczne jednostki wyznaniowe” (sprawozdanie SOF-1 i sprawozdanie SOF-4). Wartości notowane w 2016 roku są porównywalne do danych zebranych za rok 2014 – dotychczas opublikowane dane mają status wstępnych i mogą podlegać późniejszym korektom⁴.

W świetle danych GUS województwo wielkopolskie posiada znaczący udział w ogólnej populacji zarejestrowanych organizacji pozarządowych: 10,1% wszystkich polskich organizacji jest zarejestrowanych na terenie województwa wielkopolskiego, co stanowi drugi po województwie mazowieckim wynik. Rozkłady procentowe organizacji w układzie wojewódzkim prezentuje rycina 1.

Rycina 1. Udział procentowy poszczególnych województw wśród aktywnych organizacji pozarządowych (dane GUS 2016)

W kontekście porównań międzywojewódzkich należy również zauważyć, iż uwzględniając dysproporcje pomiędzy wielkością populacji województw okazuje się, że w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców różnica pomiędzy Wielkopolską (26,4) a Mazowszem (26,5) jest nieznaczna – przy czym na trzecim miejscu tak rozumianego rankingu plasuje się Podkarpacie (26,3), a najniższy wynik notuje województwo śląskie (18,0). Ze względu na zakres gromadzonych przez statystykę publiczną danych, dotyczą one wyłącznie organizacji rejestrowanych, które uznawane są za aktywne. Innymi słowy, notowany w województwie

⁴ Wykorzystane informacje pochodzą z notatki informacyjnej „Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r” oraz towarzyszących tej notatce publikacji w postaci zestawień tabelarycznych.

wielkopolskim wysoki odsetek ogólnej liczby organizacji pozarządowych nie stanowi konsekwencji wielkości województwa, a świadczy właśnie o ponadprzeciętnie wysokim poziomie aktywności obywatelskiej.

Oszacowana przez GUS liczba organizacji pozarządowych (2016) w województwie wielkopolskim wynosi 9,2 tys. – co stanowi wzrost o 6% w porównaniu do pomiaru z roku 2014 (wzrost w skali całego kraju był niższy – 5%). Podawana wartość jest niższa od liczby organizacji pozarządowych wskazywanej w opracowaniach przygotowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego (11,9 tys.) w roku 2017. Różnica ta wynikać może ze wspomnianych wcześniej względów definicyjnych oraz sposobu szacowania przez GUS tego, jaki jest udział aktywnych organizacji wśród wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Co za tym idzie, dla celów porównawczych konieczne jest korzystanie w obecnym kontekście z danych GUS, gdyż podlegają one identycznym obciążeniom we wszystkich województwach.

Na rycinie 1 przedstawiono rozkład terytorialny w postaci procentowego udziału poszczególnych województw w liczbie organizacji pozarządowych ogółem, natomiast na wykresie 1 zaprezentowano strukturę deklarowanego zatrudnienia w organizacjach pozarządowych w przekroju wojewódzkim. W zestawieniach GUS wykorzystywane jest odniesienie do rodzaju zawieranych umów, które pozwala na wyróżnienie trzech kategorii:

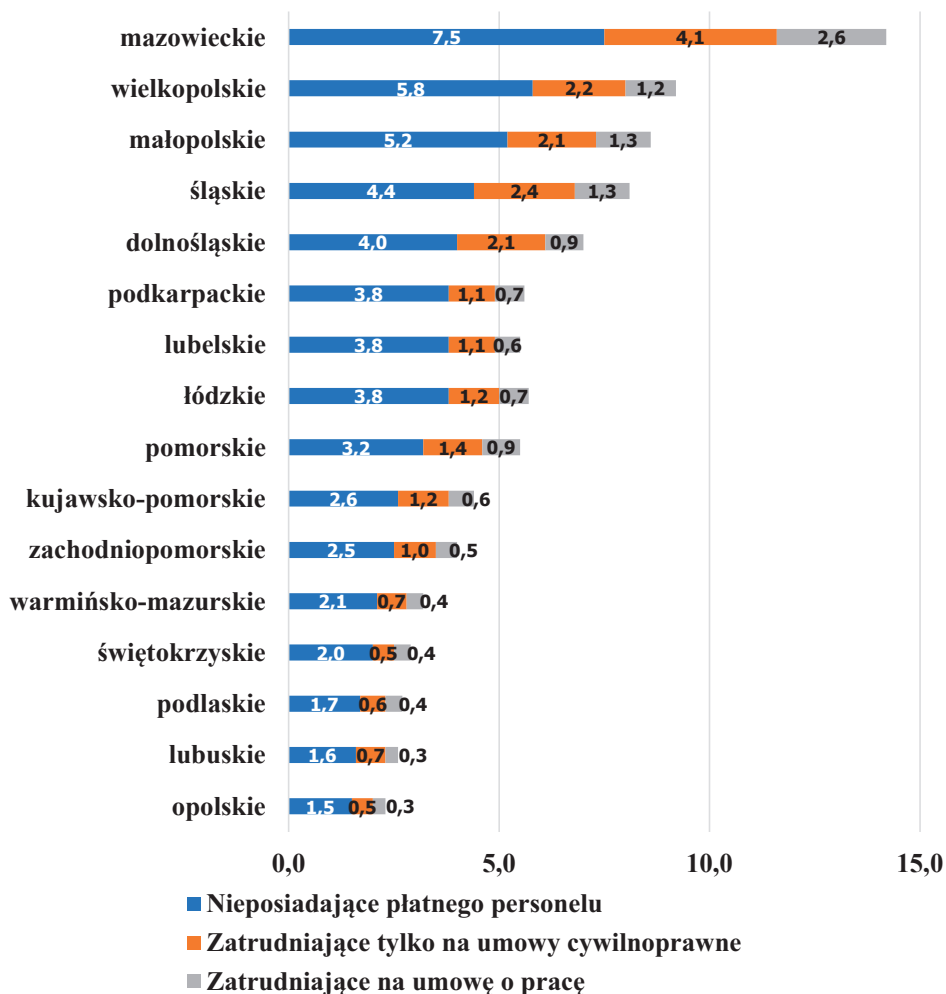
- 1) organizacje niezatrudniające płatnego personelu,
- 2) organizacje zatrudniające pracowników wyłącznie na umowy cywilno-prawne,
- 3) organizacje posiadające personel zatrudniony w oparciu o umowę o pracę.

Należy przy tym zauważyć, iż trzecia z tak oznaczonych kategorii obejmuje wszystkie organizacje, które przynajmniej jednego pracownika zatrudniały na umowę o pracę. Organizacje takie stanowiły w skali kraju 14% wszystkich podmiotów, przy czym uwzględniając kryterium wielkości zatrudnienia można zauważyć, iż 9% organizacji zatrudniało poniżej 6 pracowników, 3% notowało zatrudnienie w przedziale 6–19, natomiast 2% zatrudniało 20 lub więcej osób. W odniesieniu do kryterium wielkości zatrudnienia nie zanotowano istotnych różnic pomiędzy organizacjami z województwa wielkopolskiego a organizacjami z innych województw.

Podobnie w przypadku struktury zatrudnienia, przedstawionej na wykresie 1, tak w Wielkopolsce jak i przeciętnie w Polsce dominują organizacje nieposiadające płatnego personelu, zatrudnienie pracowników na umowy cywilno-prawne deklaruje co czwarty podmiot, a zatrudnianie pracowników w oparciu o umowę o pracę co dziesiąta organizacja. Struktura zatrudnienia wykazuje dużą stabilność w czasie, przede wszystkim w odniesieniu do niskiego udziału osób zatrudnionych na podstawie o umowy o pracę. Stanowi to niezmiennie efekt uwarunkowań systemowych: „zatrudnianiu w trzecim sektorze nie sprzyjają wysokie koszty pracy. Obniżają je niepracownicze formy zatrudnienia i dlatego są często

stosowane”⁵. Unikanie zatrudniania pracowników na etat wynika również z braku trwałych źródeł finansowania.

Wykres 1. Organizacje pozarządowe ze względu na strukturę zatrudnienia (w tys.)

W tabeli 1 przedstawiono podstawowe dane dotyczące stanu współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi na tle lat poprzednich oraz pozostałych województw.

⁵ Ewa Wojtanowska-Bogacz, Wzory zatrudnienia w organizacjach pozarządowych, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2005, s. 18.

Tabela 1. Współpraca między samorządami wojewódzkimi a organizacjami pozarządowymi: Samorząd Województwa Wielkopolskiego na tle innych samorządów wojewódzkich

	Wszystkie województwa 2015	Średnia wojewódzka 2015	Województwo wielkopolskie 2015	Województwo wielkopolskie 2016	Województwo wielkopolskie 2017
Wielkość środków przekazanych organizacjom w ramach konkursów	120 188 522	7 511 783	14 572 638	14 695 790	15 997 096
Wielkość środków przekazanych w innym trybie niż konkursy	43 431 870	2 714 492	5 058 898	3 098 048	4 374 209
Wielkość środków przekazanych organizacjom ogólnie	163 620 392	10 226 275	19 631 536	17 793 838	20 371 305
Liczba zawartych umów	7 330	458	534	560	522
Zawieranie umów wieloletnich	8 województw – tak	Nie dotyczy	Tak	Tak	Tak
Liczba umów wieloletnich	39	2,4	1	8	41
Udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń NGO	1 województwo (470 400)	Nie dotyczy	Nie	Nie	Nie
Dzierżawienie/użyczenie organizacjom nieruchomości	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Zespoły o charakterze doradczym/inicjatywnym z udziałem i NGO i administracji publicznej	W 14 województwach – tak (łącznie liczba zespołów to 182)	11,4	Tak	Tak	Tak
Konsultacje Programu Współpracy SWW z NGO	Tak w 15 województwach, w szesnastym obowiązywał program wieloletni	Nie dotyczy	Tak	Udział WRDPP, w większości uwagi były przez UMWW opiniowane pozytywnie	Tak
Liczba form konsultacji Programu	W ankiecie dostępnych było 7 form plus opcja „inne”	3	2	2	2
Prowadzenie konsultacji projektów aktów prawnych	11 województw – tak	Nie dotyczy	Nie	Tak	Tak
Korzystanie z Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy	3 województwa – tak	Nie dotyczy	Tak	Tak	Tak

W tabeli 2 natomiast przedstawiono rozkład liczby umów zawartych w roku 2017 pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi ze względu na jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Tabela 2 Współpraca między Samorządem Województwa Wielkopolskiego a organizacjami pozarządowymi: liczba zawartych umów w roku 2017

Jednostka/Departament	Zawarte umowy jednoroczne	Zawarte umowy wieloletnie
Departament Kultury	207	22
Departament Sportu i Turystyki	123	8
Departament Zdrowia	61	4
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	34	4
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi	29	-
Departament Edukacji i Nauki	24	-
Departament Organizacyjny i Kadr	3	3

W 2017 roku największa intensywność podejmowanej współpracy występowała w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz kultury fizycznej i turystyki. Prawdopodobnie ta dotyczy zarówno umów jednorocznych, jak i wieloletnich.

Wstępna ocena współpracy

Metodologia oceny przy użyciu Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy została wypracowana w ramach projektu systemowego „Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy”, który realizowano w ramach Priorytetu V Dobre rządzenie, Działania 5.4 Rozwój potencjału trzeciego sektora, Poddziałania 5.4.1 Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego⁶. Proponowany w ramach tej koncepcji model współpracy wskazuje główną oś, w postaci ustawowych zasad współpracy, oraz trzy płaszczyzny, w obrębie których wyznaczane są następnie szczegółowe obszary współpracy:

- 1) Współpraca jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia polityk publicznych,
- 2) Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych,
- 3) Infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności mieszkańców.

Ocena współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi wymaga odniesienia się do każdej z tych płaszczyzn w kontekście zasad współpracy, tj. zasady pomocniczości, partnerstwa, suwerenności stron, efektywności, jawności oraz uczciwej konkurencji. Dokonanie takiej oceny wymaga zarówno wykorzystania istniejących źródeł danych, omówionych w ramach niniejszego opracowania, jak również

⁶ Materiały wytworzone w ramach projektu nie są już bezpośrednio dostępne ze względu na wygaszenie strony www.pozYTEK.gov.pl na której znajdowało się repozytorium dokumentacji, lecz kopie raportów oraz opracowań wtórnych dostępne są nadal w innych serwisach.

odniesienia się do wyników przeprowadzonego badania ankietowego⁷. Ocena taka ma naturalnie charakter wstępny w tym przede wszystkim sensie, że stanowi wprowadzenie do debaty przeprowadzonej na forum Zespołu Oceniającego.

Podchodząc do oceny poszczególnych płaszczyzn współpracy zdecydowanie lepiej wypadają obszary związane z realizowaniem zadań publicznych (płaszczyzna 2) niż te, które są powiązane ze współtworzeniem polityk publicznych przez organizacje pozarządowe (płaszczyzna 1). Znajduje to odzwierciedlenie w tym, że stosunkowo niewielka liczba organizacji bierze udział we współtworzeniu i konsultacjach strategii lub programów współpracy. O ile aż 82% badanych organizacji deklaruje działania mieszczące się w zakresie realizacji zadań publicznych, to jedynie 22% wskazuje na swoją współpracę przy tworzeniu rozwiązań prawnych, programów lub strategii. Znalazło to również odzwierciedlenie w znajdujących się poniżej przeciętnych ocenach stopnia angażowania się organizacji pozarządowych w tworzenie nowego prawa, programów i strategii. Innymi słowy, niska samoocena gotowości do włączania się w takie działania konsultacyjne przez same organizacje jest ściśle skorelowana z niskim udziałem NGO w różnych formach konsultacji. Sytuacja ta nie wynika ze specyfiki województwa wielkopolskiego, a wręcz przeciwnie, stanowi odzwierciedlenie utrzymującej się w całym kraju od lat tendencji, iż dotacje od samorządu terytorialnego stanowią główne źródło dochodu organizacji pozarządowych. Prawidłowość ta przekłada się zarówno na strukturę trzeciego sektora, np. rozwarstwienie dochodowe organizacji oraz na dominujące typy współpracy z władzami samorządowymi⁸. Stosunkowo dobrze ocenić należy natomiast współpracę na płaszczyźnie 3 (Infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności mieszkańców). Występujące w przypadku Samorządu Województwa Wielkopolskiego pozafinansowe formy współpracy nie odbiegają przy tym zasadniczo od wartości przeciętnych dla całego kraju.

Biorąc pod uwagę liczbę działających w województwie wielkopolskim organizacji pozarządowych (zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i w odniesieniu do liczby mieszkańców) dane GUS wskazują wyraźnie, iż Wielkopolska należy do regionów o najwyższym poziomie aktywności organizacji pozarządowych. W obu ujęciach województwo wielkopolskie zajmuje drugie miejsce w krajowym rankingu za województwem mazowieckim, przy czym należy zauważyć przede wszystkim stosunkowo niewielką różnicę wskaźników przy uwzględnieniu liczby mieszkańców. Poza tym aktywność organizacji pozarządowych w województwie wielkopolskim jest w zdecydowanie mniejszym stopniu skoncentrowana w Poznaniu, niż ma to miejsce w przypadku Warszawy i województwa mazowieckiego. W tym kontekście można również wspomnieć, iż stosunkowo wysoko oceniana była przez badane ankietowo organizacje aktywność społeczna mieszkańców województwa (ocena 3,90 w skali od 1 do 5). Wynik ten jest spójny z wynikami innych badań: wysoki na tle innych województw poziom aktywności obywatelskiej w Wielkopolsce jest cechą systematycznie

⁷ Wyniki te zostały przedstawione w raporcie będącym Produktem 1.

⁸ Elżbieta Inglot-Brzęk, *JST a organizacje pozarządowe – modele współpracy*, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy nr 52 (4/2017), s. 168-172.

potwierdzaną przez szereg monitorujących badań społecznych, takich jak np. *Diagnoza społeczna*⁹. Fakt ten tłumaczy się przeważnie przez odniesienie do kontekstu historycznego¹⁰: mieszkańcy regionów z tradycjami obywatelskimi stowarzyszają się częściej niż mieszkańcy dawnego zaboru rosyjskiego i ziem zachodnich, ponieważ stanowią względnie trwałe zbiorowości regionalne, które w dziewiętnastym wieku funkcjonowały w ramach ustrojowych pozwalających na instytucjonalizację oddolnej działalności. Jednocześnie województwo mazowieckie stanowi w tym przypadku wyjątek od tak sformułowanej reguły, który wynika ze stołecznej koncentracji ogólnopolskich organizacji pozarządowych.

Zarówno w świetle wyników badania ankietowego, jak również i analizy danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego oraz statystyki publicznej, należy wysoko ocenić zaangażowanie Samorządu Województwa Wielkopolskiego we współpracę z organizacjami pozarządowymi. Świadczyć może o tym fakt, iż same organizacje pozarządowe niżej oceniły podejście NGO do współpracy z samorządem województwa (3,84) niż postawę samorządu województwa wobec NGO (4,13). Bardzo pozytywnie oceniano również stosowanie i poszanowanie poszczególnych zasad współpracy przez samorząd województwa, jak również jego aktywną postawę w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji (4,09). O dużej wadze przykładanej do stanu relacji z organizacjami pozarządowymi świadczy również systematyczne podejście Samorządu Województwa Wielkopolskiego do monitorowania jakości współpracy. Wiąże się to z dobrym wypełnianiem przez samorząd roli źródła informacji i wiedzy eksperckiej – polegającej „na działaniach komunikacyjnych oraz udzielaniu szeroko rozumianego wsparcia merytorycznego. Samorząd województwa dla lokalnych podmiotów polityki jest partnerem, który ma służyć odpowiednią wiedzą i potrzebną informacją”¹¹.

Samorząd Województwa Wielkopolskiego przekazuje na działalność organizacji pozarządowych fundusze wyższe od krajowej przeciętnej. Biorąc pod uwagę skalę przeznaczanych środków na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz wysokie nasycenie województwa organizacjami pozarządowymi uzasadnione jest przekonanie, że organizacje pozarządowe działające na terenie województwa wielkopolskiego mają wyższą od przeciętnej krajowej szansę na dostęp do środków finansowych. W porównaniu z latami poprzednimi znacząco wzrosła wysokość środków w przeliczeniu na jedną umowę, przy czym niewielki spadek zanotowano w przypadku liczby zawartych umów jednorocznych (wzrosła natomiast liczba umów wieloletnich). W związku z tym przeciętna wysokość kwot przypadających na jedną umowę przekroczyła znacząco poziom notowany w latach poprzednich. Wyższa od zeszłorocznej wielkość środków przekazanych w trybie innym niż konkursy wynika z odpowiednio wyższej kwoty dotacji dla ochotniczych

⁹ Janusz Czapiński, Tomasz Panek, *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2015.

¹⁰ Krzysztof Podemski, *Spółczesność obywatelska w Polsce 25 lat po wielkiej zmianie*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny nr 2/2014, s. 101-102.

¹¹ Ryszard Necel, Przemysław Nosal, *Samorząd województwa a lokalne podmioty polityki społecznej*, Acta Universitatis Lodzianensis: Folia Sociologica nr 57 (2016), s. 141-142.

straży pożarnych przekazanej w ramach „Programu Rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych w Wielkopolsce na lata 2012–2020”. Pozafinansowe formy współpracy występują w relacjach między Samorządem Województwa Wielkopolskiego a organizacjami pozarządowymi w mniejszym stopniu, co pozostaje w zgodzie z wynikami typowymi dla innych województw. Samorząd województwa oferuje organizacjom możliwość dzierżawienia lub użyczenia nieruchomości, nie prowadzi natomiast działań w zakresie udzielania pożyczek, gwarancji lub poręczeń.

Ocena jakości współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego metodą Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy

SCENARIUSZ DYSKUSJI

Scenariusz dyskusji

Ogólne wprowadzenie do dyskusji i podanie ogólnych zasad:

Teraz przechodzimy do zasadniczej części naszego spotkania. Dyskutując, spróbujmy wspólnie ocenić stan naszych relacji i jakość współpracy. Dla ułatwienia proponuję skupić się na trzech kwestiach – współpracy przy tworzeniu polityk publicznych, ich wdrażaniu oraz na polu kreowania warunków do współpracy. Przygotowałem/-am dla Państwa dwanaście pytań, spróbujmy sobie na nie odpowiedzieć, podyskutować i na tej podstawie wspólnie ustalić ocenę.

UWAGA!!! Pytając o poszczególne obszary/formy współpracy zawsze dopytywać na ile przestrzegane są zasady określone w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konferencji, jawności?

Proszę o mówienie po kolei, nieprzerywanie sobie i powściągnięcie emocji.

Temat: współpraca organizacji i administracji samorządowej przy tworzeniu regionalnych polityk publicznych (minimalny czas potrzebny na omówienie wątku: ok. 30 min.)

Wprowadzenie:

Regionalne polityki publiczne – działania podejmowane przez samorząd w celu zaspokajania potrzeb jego mieszkańców (np. bezpieczeństwa, opieki społecznej, środowiska, zatrudnienia), to podstawowe pole współdziałania organizacji i administracji samorządowej. Zacznijmy nasze spotkanie od rozmowy o tym, na ile i w jaki sposób w naszym regionie administracja i organizacje współpracują ze sobą w momencie tworzenia polityk, przygotowywania strategii, planów, programów, innych dokumentów. Jak ocenimy nasze relacje w tym wymiarze?

Pytania do uczestników (pogrubione – pytania, które powinny zostać zadane grupie; kursywą – pytania pomocnicze, które moderator może, ale nie musi zadać):

1. Czy organizacje i samorząd informują się wzajemnie o planach, kierunkach swoich działań? Jak to robią? Czy jesteśmy z tego zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujmy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy robią to na tyle sprawnie, że możliwa jest szybka reakcja na potrzeby/problemy mieszkańców?*
- *Czy organizacje i administracja wymieniają się informacjami o swoich działaniach? W jaki sposób?*
- *Czy na stronie internetowej urzędu/BIP jest miejsce poświęcone współpracy z organizacjami?*
- *Czy w jakiś inny sposób samorząd gromadzi dane o działalności organizacji (np. przez ankiety, inne)?*

2. Czy organizacje uczestniczą w diagnozowaniu regionalnych i ponadlokalnych problemów/potrzeb społecznych? W jaki sposób się włączają? Czy są włączane w ten proces przez władze samorządowe?
3. Czy organizacje i samorząd współpracują ze sobą przy tworzeniu strategii i programów opisujących regionalne polityki publiczne (w tym w szczególności programów współpracy)? Jak to robią? Czy jesteśmy z tego zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujemy sformułować konkretne rekomendacje)?
 - *Jakiego typu dokumenty są tworzone wspólnie?*
 - *Czy wypracowano jakąś trwałą metodę współtworzenia tych dokumentów?*
 - *Czy strategie/programy są oceniane w trakcie i pod koniec ich realizacji? Czy taka ocena jest prowadzona wspólnie?*
4. Czy organizacje są zapraszane do konsultacji projektów uchwał? Czy obie strony są zadowolone z konsultacji? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujemy sformułować konkretne rekomendacje)?
 - *Czy organizacje są przygotowane do udziału w konsultacjach? Czy zgłaszają konstruktywne propozycje?*
 - *W jaki sposób odbywają się te konsultacje? Czy samorząd opracowuje i publikuje wyniki konsultacji?*
 - *Czy samorząd uzasadnia odrzucenie uwag/propozycji zgłaszanych przez organizacje?*
5. Jak wygląda współpraca między samorządem a miejscowymi organizacjami pozarządowymi przy wdrażaniu polityk publicznych? Czy jesteśmy z tego zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujemy sformułować konkretne rekomendacje)?
 - *Czy program współpracy jest w jakikolwiek sposób powiązany z innymi dokumentami, strategiami, planami itp.?*
 - *Czy na okoliczność realizacji regionalnych polityk publicznych tworzone są wspólne zespoły konsultacyjne/doradcze?*
 - *Czy powoływane są stałe partnerstwa na okoliczność realizacji konkretnych zadań w ramach określonych polityk?*

Temat: współpraca organizacji i administracji samorządowej przy realizacji regionalnych polityk publicznych (minimalny czas potrzebny na omówienie wątku: ok. 40 min)

Wprowadzenie:

Współpraca przy tworzeniu polityk publicznych powinna przekładać się na współpracę przy ich realizacji. Ta polega na wykonywaniu różnego rodzaju zadań publicznych w celu zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów regionalnych i ponadlokalnych społeczności. Czy w naszym samorządzie organizacje biorą udział w wykonywaniu zadań publicznych? Czy samorząd zleca im wykonywanie takich zadań? Na ile współpraca przy

wdrażaniu polityk publicznych wykracza poza finansowanie zadań? Jak ocenimy nasze relacje w tym wymiarze?

Pytania do uczestników (pogrubione – pytania, które powinny zostać zadane grupie; kursywą – pytania pomocnicze, które moderator może, ale nie musi zadać):

6. Czy samorząd zleca organizacjom realizację zadań publicznych? W jakich dziedzinach? Jak zlecenie wygląda w praktyce? Czy jesteśmy z tego zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujemy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy program współpracy określa ramowe zasady przeprowadzania konkursów? Czy zachowywane są zasady konkurencyjności?*
- *Czy w ramach procedur konkursowych w pełni przestrzegana jest zasada jawności na wszystkich etapach wyboru ofert (ogłoszenia konkursu, oceny ofert, ogłoszenia wyników)? W szczególności, czy informacje na temat konkursów są publikowane na stronach samorządu/stronach BIP?*
- *Czy obowiązują stałe, jasne standardy realizacji usług publicznych przez organizacje?*
- *Czy w jednostce samorządowej stosowany jest regranting (tzn. czy np. pewna pula środków jest przekazywana jednej organizacji, która ciesząc się autorytetem i znając regionalne i ponadlokalne potrzeby, dalej ją redystrybuuje wśród innych organizacji i inicjatyw)?*
- *Czy samorząd z góry planuje (np. w momencie przygotowywania programu współpracy), jakie zadania publiczne będą przekazywane organizacjom w trybie konkursu, a które w inny sposób? Czy jest to wyrażone w programie współpracy?*
- *Czy samorząd wspólnie z organizacjami monitoruje jakość wykonania umów na realizację zadań publicznych? Czy samorząd, wybierając w ramach konkursu ofertę, uzasadnia swoją decyzję i podaje uzasadnienie do wiadomości?*

7. Czy organizacje i samorząd współpracują ze sobą w inny sposób niż tylko na zasadzie zlecenia zadań/udzielania wsparcia finansowego? W jaki sposób? Czy jesteśmy zadowoleni z tej współpracy? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujemy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy organizacjom udostępniane jest mienie samorządu (np. lokale, sprzęt)?*
- *Czy organizacje/samorząd udzielają sobie wsparcia personalnego (delegują/wymieniają się pracownikami, wolontariuszami, stażystami itp.)?*
- *Czy organizacje/samorząd udostępniają sobie swoje strony internetowe (np. do promocji działań drugiej strony)?*
- *Czy przedstawiciele organizacji uczestniczą w pracach ciał mających wpływ na wzajemne relacje, komisji konkursowych, zespołów roboczych, komitetów sterujących itp.?*
- *Czy tworzone są wspólne zespoły, fora, rady (np. rady działalności pożytku publicznego w ramach, których współpracują obie strony)?*

8. Czy organizacje i administracja samorządowa zawierają trwalsze, stałe stosunki na okoliczność realizacji regionalnych polityk i zadań publicznych? Jaki ma to związek z inicjatywą lokalną? W jaki sposób? Czy jesteśmy zadowoleni z tej współpracy? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujmy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy taka formuła istnieje i jest uregulowana (np. uchwałą lub w inny sposób)?*
- *Czy organizacje, samorząd i mieszkańcy wspólnie pracują wykorzystując formułę tzw. inicjatywy lokalnej?*

9. Czy realizacja regionalnych polityk publicznych jest wspólnie oceniana? Jeśli tak, to czy organizacje uczestniczą w tej ocenie? Czy jesteśmy z tego zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujmy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy dokumenty opisujące określone polityki przewidują udział organizacji w ich ocenie? Czy oceniany jest program współpracy?*
- *Czy wyniki ocen strategii, planów, programów są dostępne w Internecie – na stronach/ w BIP samorządu?*

Temat: Tworzenie warunków do współpracy i aktywności organizacji (minimalny czas potrzebny na omówienie wątku: ok. 20 min)

Wprowadzenie:

Po to, aby współpraca przy tworzeniu i wdrażaniu polityk publicznych była w ogóle możliwa, muszą istnieć ku temu warunki. Na tym polu odpowiedzialność spoczywa głównie na samorządzie, który powinien te warunki kreować, sprzyjając samoorganizacji obywateli, wspierając współdziałanie i integrację środowisk pozarządowych. Jak ocenimy współpracę między organizacjami a samorządem na tym polu?

Pytania do uczestników (pogrubione – pytania, które powinny zostać zadane grupie; kursywą – pytania pomocnicze, które moderator może, ale nie musi zadać):

10. Czy samorząd wspiera organizacje pozarządowe w systematyczny sposób – tworząc dla nich różnego rodzaju stałe, stabilne rozwiązania? Czy te rozwiązania rzeczywiście funkcjonują? Czy jesteśmy z nich zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujmy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy istnieją jawne i stałe procedury w zakresie udostępniania majątku samorządowego organizacjom (zapisane np. w programie współpracy)? Czy samorząd udziela organizacjom wsparcia merytorycznego (np. w zakresie realizowanych przez nie zadań publicznych, chodzi o konsultacje prawne, szkolenia itp.)?*
- *Czy w samorządzie istnieją specjalne instrumenty wspierania organizacji pozarządowych, np. fundusze pożyczkowe, fundusze wkładów własnych itp.)?*

- *Czy samorząd wspiera działania miejscowych organizacji wykraczające poza jego granice (np. zaangażowanie w aktywności międzysamorządowe, regionalne, ponadregionalne, krajowe czy międzynarodowe)?*
- *Czy w samorządzie istnieje centrum wspierania organizacji pozarządowych? Jeśli tak, jakie funkcje ono wypełnia (szkoleniowe, animacyjne, doradcze, konsultacyjne, finansowe itp.)?*

11. Czy samorząd wspiera integrację środowisk pozarządowych na swoim terenie? Czy jesteśmy z nich zadowoleni? Jeśli mamy zastrzeżenia, jak możemy poprawić sytuację w tym zakresie (spróbujemy sformułować konkretne rekomendacje)?

- *Czy samorząd wspiera spotkania, seminaria, fora, konferencje itp. miejscowych organizacji (w szczególności organizacji branżowych)? Czy sam w nich uczestniczy?*
- *Czy w samorządzie istnieje rada działalności pożytku publicznego lub inne forum regularnych (co najmniej dorocznych) spotkań organizacji i administracji samorządowej? Jeśli tak, w jaki sposób wylaniani są członkowie tego ciała? Na ile jest ono otwarte na udział zainteresowanych?*

Spis tabel, wykresów i rycin

Raport z przeprowadzonej oceny jakości współpracy

Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi

Tabela 1. Ocena współpracy	8
Tabela 2. Lista kontrolna: współpraca przy tworzeniu polityk publicznych	9
Tabela 1. Lista kontrolna: realizacja zadań publicznych	12
Tabela 2. Lista kontrolna: rozwijanie infrastruktury współpracy	14

Załącznik 1. Opracowanie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród organizacji pozarządowych

Tabela 1. Ogólna ocena jakości współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego	20
Tabela 2. Płaszczyzny współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego	21
Tabela 3. Intensywność współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego	23
Tabela 4. Ocena zakresu współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego	24
Tabela 5. Zalety obecnego systemu współpracy (N>1)	24
Tabela 6. Wady obecnego systemu współpracy (N>1)	25
Tabela 7. Ocena postawy Samorządu Województwa Wielkopolskiego jako partnera współpracy z organizacjami pozarządowymi	26
Tabela 8. Samorząd Województwa Wielkopolskiego jako partner współpracy: oceny średnie dla podobszarów	27
Tabela 9. Ocena podejścia organizacji pozarządowych do współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego	28
Tabela 10. NGO jako partnerzy współpracy: oceny średnie dla podobszarów	29
Tabela 11. Wpływ rozwiązań krajowych na warunki współpracy wojewódzkiej	30
Tabela 12. Rezultaty współpracy między NGO i Samorządem Województwa	30
Wykres 1. Wartości wskaźników składowych Lokalnego Indeksu Jakości Współpracy	21

Załącznik 2. Opracowanie zawierające podstawowe dane o stanie relacji między organizacjami pozarządowymi i Samorządem Województwa Wielkopolskiego

Tabela 1. Współpraca między samorządami wojewódzkimi a organizacjami pozarządowymi: Samorząd Województwa Wielkopolskiego na tle innych samorządów wojewódzkich	40
Tabela 2 Współpraca między Samorządem Województwa Wielkopolskiego a organizacjami pozarządowymi: liczba zawartych umów w roku 2017	41
Wykres 1. Organizacje pozarządowe ze względu na strukturę zatrudnienia (w tys.)	39
Rycina 1. Udział procentowy poszczególnych województw wśród aktywnych organizacji pozarządowych (dane GUS 2016)	37